

การสอนภาษาไทยในฐานะ ภาษาต่างประเทศ*

สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์**

ก. แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้ประสบความสำเร็จนั้นมีปัจจัยหลายประการ โดยอาจเริ่มต้นจากการเรียนรู้วิธีการเรียนภาษาของคนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนรู้ภาษาของเด็กที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ต่อมาเป็นการเรียนรู้ภาษาของผู้ใหญ่ การศึกษาหลักการการเรียนรู้ภาษาเช่นนี้จะทำให้เข้าใจการเรียนรู้ภาษา และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ อันจะทำให้การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความนี้มุ่งเน้นเทคนิคและกลวิธีการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศโดยตรง ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องของแนวคิดหรือทฤษฎีว่าด้วยการเรียนรู้ภาษาและการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นแนวคิดประสบการณ์เชิงปฏิบัติที่รวบรวมจากองค์ความรู้ที่ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญได้เขียนหรือได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกันมา

* ปรับปรุงและเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการอบรมการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕-๒๗ เมษายน ๒๕๔๔ ณ โรงแรมรอยัล (รัตนโกสินทร์)

** รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๑. หลักการพื้นฐาน ๙ ประการสู่ความสำเร็จ

๑. การรู้จักผู้เรียน คือหลักการพื้นฐานเบื้องต้นประการแรกที่คุณสอนต้องเข้าใจว่าผู้เรียนเป็นใคร มีภูมิหลังการศึกษา แรงจูงใจในการเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้อย่างไร ความสนใจ และเป้าหมายการศึกษา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการเตรียมตัว การสร้างหลักสูตร สื่อ กิจกรรม การวัดผลและประเมินผลต่อไป

๒. จำนวนผู้เรียน มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนมาก ไม่ว่าจะเป็นการสร้างบทเรียน การใช้สื่อ การจัดกิจกรรมในห้องเรียน ฯลฯ ห้องเรียนที่เหมาะสมสำหรับการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศคือประมาณ ๑๐-๑๕ คน หากมีจำนวนมากถึง ๒๐-๓๐ คน จำเป็นต้องใช้วิธีการเรียนการสอนที่แตกต่าง แต่ก็ยากที่จะทำให้ประสบความสำเร็จอย่างสูงสุดได้

๓. ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้หลักสูตร เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอน การรู้ระยะเวลาเรียนทำให้ผู้สอนเตรียมตัว สร้างหลักสูตร เตรียมบทเรียนและกำหนดกิจกรรมในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด ระยะเวลาที่เกี่ยวข้องอาจมีตั้งแต่ ๑๐-๓๐ ชั่วโมง ๕-๘ สัปดาห์ ๑ ภาคการศึกษา (๔๕ ชั่วโมง) ๒ ภาคการศึกษา และ ๒-๔ ปี เป็นต้น นอกจากนี้ ระยะเวลาของแต่ละคาบ ก็ชั่วโมง จำนวนชั่วโมงที่เรียนต่อวัน จำนวนวันต่อสัปดาห์ เป็นต้น ทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและการเตรียมตัวของผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทั้งสิ้น

๔. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม เมื่อได้กำหนดเวลาข้างต้นแล้ว ผู้สอนต้องมาปรึกษาหารือกันโดยดูความต้องการของผู้เรียน แนวโน้มของวงการวิชาการ ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม ระยะเวลาเรียน ฯลฯ เพื่อสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๕. การสร้างบทเรียนที่เหมาะสม เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นมาก บทเรียนที่ดีต้องสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ที่อาจถูกกำหนดจากสถานการณ์ทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกโดยรวม บทเรียนยังต้องเหมาะสมกับวัย ภูมิหลังทางการศึกษา และวัฒนธรรมอีกด้วย

๖. การสร้างสื่อการสอนและสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนที่ดี ไม่เพียงแต่ต้องมีบทเรียนที่เหมาะสมเท่านั้น หากยังต้องมีสื่อการสอนและสื่อการเรียนรู้ที่ดีเพื่อดึงและสร้างความสนใจให้ผู้เรียนและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้นด้วย สื่อการสอนและสื่อการเรียนรู้สามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สามารถศึกษาเรียนรู้และเพิ่มทักษะทางภาษาได้ทั้งโดยที่มีผู้สอนหรือผู้เรียนทำตัวเอง

๗. สร้างสรรค์กลวิธีเทคนิคการสอนและกิจกรรมในห้องเรียน การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับบทเรียนที่ดีที่มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนขณะเดียวกันก็ขึ้นอยู่กับผู้สอนที่ต้องคิดสร้างสรรค์เทคนิคกลวิธีการสอนที่ดึงดูดความสนใจและสร้างความสนุกสนานได้ กิจกรรมแต่ละอย่างสามารถสร้างความน่าสนใจและอาจจะประสบความสำเร็จได้เฉพาะผู้เรียนบางกลุ่ม การศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนทุกครั้งจะช่วยให้ผู้สอนสามารถเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์เทคนิคการสอนและกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียนได้

๘. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อเสริมเพิ่มทักษะทางภาษา และเรียนรู้เรื่องราวทางสังคมและวัฒนธรรม โดยออกไปเรียนรู้ด้วยการทัศนศึกษาลัมภาษณ์ สังเกต หรือการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง ไม่ว่าจะเป็นการไปซื้อของ การไปพบปะกับครอบครัว การไปศึกษาดูข้อเท็จจริงตามตลาด หมู่บ้าน โรงงาน หรือสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้เรียนต้องกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนแต่ละครั้งให้ชัดเจนก่อนทำกิจกรรมนี้เสมอ

๙. การวัดผลและประเมินผล ไม่จำเป็นว่าการวัดผลและประเมินผลจะต้องทำในรูปของข้อสอบ การสอบสัมภาษณ์ หรือการเขียนรายงานส่งเท่านั้น หากยังสามารถใช้การวัดและประเมินตามสภาพที่แท้จริงได้ โดยให้ผู้อื่นเข้ามามีบทบาทในการประเมิน เช่น เพื่อนคนไทย เจ้าของร้านค้า ผู้ปกครอง การนำเสนอรายงานปากเปล่า การเล่าเรื่อง การจัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความสามารถและทักษะทางภาษา โดยผู้สอนและผู้ประเมินอื่นสังเกต เป็นต้น

๒. สมมติฐานที่นำไปสู่การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้ประสบความสำเร็จ

เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียน Alice Omaggio Hadley (2000) ได้เสนอหลักการ ๕ ข้อสำหรับการสอนและการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ดังนี้

๑. ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดใช้ทักษะทางภาษาครอบคลุมสิ่งที่ผู้เรียนจะประสบจริงในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา โดยพึงยึดถือสิ่งต่อไปนี้เป็นหลักปฏิบัติ ได้แก่

๑.๑ ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาที่เรียนหลังจากที่ได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาแล้วทันที

๑.๒ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ทักษะทางภาษาสื่อสารกันเองระหว่างผู้เรียนให้มากที่สุด

๑.๓ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ภาษาที่เรียนนอกเหนือจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้วตามบทเรียน

๑.๔ ควรใช้ภาษาที่เจ้าของภาษาทั่วไปใช้กันในการเรียนการสอนตลอดเวลา

๒. ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะทางภาษาหลากหลายแบบตามความจำเป็นที่จะได้ประสบในสถานการณ์จริง

๓. ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการฝึกฝนทักษะหลากหลาย มีบทเรียนหลายรูปแบบ และมีการประเมินผลอย่างเหมาะสมให้กับผู้เรียนทันทีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะได้อย่างต่อเนื่อง

๔. การเรียนการสอนต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ และคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน บุคลิกลักษณะที่แตกต่างกัน ความสนใจ และพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

๕. ต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจและมีความละเอียดอ่อนต่อวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาเพื่อผู้เรียนสามารถอยู่ในสังคมนั้นได้อย่างกลมกลืน

กล่าวโดยสรุปก็คือ เรียนในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ มีความหมาย และสามารถนำไปใช้ได้ทันทีทั้งในและนอกห้องเรียน ด้วยวิธีการเช่นนี้ จะสามารถสร้างแรงบันดาลใจและเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้เรียนสนใจเรียนอย่างเต็มที่ การเรียนการสอนเช่นนี้แตกต่างจากการเรียนการสอนภาษาแบบเดิมที่มุ่งเน้นการพูด การออกเสียง และการอ่านที่เป็น

ไปตามลำดับชั้นเหมือนการเรียนรู้ของเด็กๆ แต่สำหรับชาวต่างประเทศแล้ว การเรียนจะแตกต่างกันเพราะต้องสามารถให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ทันที ดังจะกล่าวถึงวิธีการสอนสองแบบในตอนต่อไป

๓. ข้อตระหนักถึงความต่างของวิธีการสอน ๒ แบบ

ลองพิจารณาลักษณะการเรียนการสอนสองแบบ แบบแรกเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งประสิทธิผลในการใช้ภาษานั้นว่ามีลักษณะแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบที่สองที่มุ่งผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าแบบแรกเป็นการเรียนการสอนแบบจารีตดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเป็นเวลานาน ในขณะที่แบบที่สองเป็นลักษณะการเรียนการสอนแบบที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันที่ได้พิสูจน์แล้วว่าได้ผลและมีประสิทธิภาพมากกว่าแบบแรก

มุ่งสัมฤทธิ์ผลการเรียน	มุ่งประสิทธิผลทางภาษา
● การเรียนเน้นที่ตำรา ● กิจกรรมในห้องเรียนทำตามตำรา ● วัดผลเน้นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้หรือไม่ ● สื่อเสนอเป็นขั้นตอน ● สอนแบบแยกทักษะ ● กิจกรรมนอกห้องเรียนเป็นกิจกรรมพิเศษ ● เป้าหมายคือสอนให้จบตามเป้าหมายวิชา ● เนื้อหาเดินตามตำรา	● การเรียนเน้นที่ “ผู้เรียนทำอะไรได้บ้าง” ● กิจกรรมในห้องเรียนเน้นการใช้ภาษาได้ผล ● วัดผลผู้เรียนสามารถทำอะไรได้บ้าง ● สื่อเสนอในลักษณะมุ่งเน้นผลของงาน ● สอนทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียนไปด้วยกัน ● กิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ● เป้าหมายคือการกำหนดระดับความสามารถ ● เนื้อหาเป็นไปตามงานหรือสถานการณ์

๔. คุณสมบัติสำคัญของผู้สอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติ

มักมีคำถามอยู่เสมอว่าผู้ที่สอนภาษาต่างประเทศนั้นควรมีคุณสมบัติอย่างไร หากสังเกตเด็กที่เรียนภาษาต่างประเทศ เด็กจะเรียนได้เองตามสภาพแวดล้อมและเรียนรู้ได้จากทุกคนรอบตัว ชาวต่างประเทศจำนวนไม่น้อยมาอยู่เมืองไทยและเรียนรู้ภาษาไทยจากครอบครัวไทย เพื่อนคนไทย จนสามารถพูดภาษาไทยได้ดี

การเรียนรู้ภาษาในห้องเรียนแตกต่างจากการเรียนรู้ภาษาจากสภาพแวดล้อมจริงภายนอก ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ภาษาในห้องเรียนมีข้อดีและข้อจำกัด

เพื่อให้การเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้รู้บางท่านจึงเสนอว่าผู้สอนน่าจะมีคุณสมบัติดังนี้

๑. เข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
๒. รู้วิธีการและเทคนิคที่ดีในการสอนภาษาต่างประเทศ
๓. เข้าใจลำดับเนื้อหาของแบบเรียนและรู้วิธีการสร้างเสริมแบบเรียนให้

น่าสนใจ

๔. รู้และเข้าใจภาษาไทยในระดับต่าง ๆ
๕. สื่อสารภาษาแม่ของผู้เรียนหรือภาษาอังกฤษได้

ปกติแล้วผู้สนใจเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศมักเป็นนักเรียนนักศึกษาที่มีความสนใจเมืองไทยด้านใดด้านหนึ่ง และมีเป้าหมายชัดเจนในการเรียนภาษาไทย ดังนั้นเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างน่าสนใจและบรรลุเป้าหมายทั้งผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนน่าจะมีคุณสมบัติเพิ่มเติม ดังนี้

๕. คุณลักษณะที่ดีของผู้สอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติ

๑. มีความเป็นกันเอง
๒. สนใจเหตุการณ์ทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม
๓. สอนได้อย่างมีชีวิตชีวา/เข้าร่วมกิจกรรมนอกชั้นเรียน
๔. สร้างบรรยากาศและกิจกรรมในห้องเรียนที่น่าสนใจ
๕. พูดช้า ชัดถ้อยชัดคำ
๖. ให้กำลังใจและกระตุ้นผู้เรียนอยู่เสมอ

การประมวลประสบการณ์การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศและสรุปผลจากข้อวิจารณ์ของผู้เรียนแล้ว สามารถสรุปได้ว่า การเรียนการสอนที่น่าสนใจและได้ผลดีนั้น บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ลักษณะของบรรยากาศในห้องเรียนที่ดีมีดังนี้

๖. ลักษณะบรรยากาศของห้องเรียนภาษาไทยที่ดี

๑. ผู้เรียนผู้สอนอบอุ่น เป็นกันเอง
๒. สนุกสนาน ไม่เครียด

๓. ทุกคนยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุขกับการเรียนการสอน
๔. มีกิจกรรมที่ทุกคนเข้าร่วมได้
๕. มีสื่อสอดคล้องกับบทเรียน เป็นระบบ ชัดเจน และน่าสนใจ
๖. มีบทเรียนดีเป็นระบบ เป้าหมายชัดเจนและน่าติดตาม
๗. มีวิธีการสอนที่ดี ได้รับความสนใจและนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง

มีคำถามพื้นฐานว่าจะเริ่มต้นสอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติอย่างไร บางคนเริ่มต้นจากหนังสือเรียน ก.ไก่ บางคนเริ่มต้นจากการออกเสียงบางเสียง บางคนเริ่มต้นจากสิ่งรอบตัวที่ผู้เรียนสนใจ บางคนเริ่มต้นด้วยบทสนทนาสั้นๆ ไม่ว่าจะเริ่มต้นด้วยวิธีใดย่อมนำไปสู่เป้าหมายคือการเรียนรู้ภาษาไทยทั้งสิ้น แต่จะไปถึงช้าเร็วต่างกัน

หลักการพื้นฐานของการสอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติปัจจุบันวางอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดที่ว่าด้วยการเรียนภาษาเพื่อการสื่อสารที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์และสอดคล้องกับความต้องการสื่อสารของผู้เรียน ดังนั้นเทคนิคเบื้องต้นที่ผู้สอนสามารถนำไปปฏิบัติได้มีดังนี้

๗. เทคนิคการสอนภาษาไทยเบื้องต้นให้ชาวต่างชาติ

๑. สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติ ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน และเขียน

๒. บูรณาการทักษะที่เหมาะสมคือ ฟัง-พูด และอ่าน-เขียน
๓. เตรียมบทเรียนและวิธีการนำเสนอที่เข้าใจง่าย
๔. เตรียมสื่อเพื่อเสริมให้บทเรียนน่าสนใจและให้จำง่าย
๕. คำ ประโยคต้องมีความหมาย ตรงความต้องการของผู้เรียน
๖. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกฝนได้ทันที

ก่อนการเริ่มต้นเรียน จะเป็นผลดีต่อการเรียนและการสอนมากหากผู้สอนได้มีการปูพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาที่ผู้เรียนจะเรียนว่าเป็นอย่างไร เหมือนหรือแตกต่างจากภาษาแม่ของผู้เรียนอย่างไรในแง่ของเสียง คำ ไวยากรณ์ หรืออื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนตระหนัก ไม่ให้การทำให้รู้สึกว่ายาก หากเป็นการกระตุ้นให้เห็นว่าเป็นเรื่องไม่ยาก ทำทหายการเรียนรู้และสร้างความสนใจก่อนเข้าสู่บทเรียน แต่ไม่ควรใช้เวลานานเกินไป สูงสุดไม่เกินหนึ่งคาบเรียน เป็นต้น โดยอาจดำเนินการเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

๘. ปฐมนิเทศก่อนเข้าสู่บทเรียน (Orientation)

๑. บอกวิธีการเรียนภาษาที่มีประสิทธิภาพที่สุด
๒. สรุปลักษณะสำคัญของภาษาไทย : เสียง คำ ประโยค
๓. เปรียบต่าง (Contrastive Analysis) กับภาษาแม่ของผู้เรียน
๔. ฟังและออกเสียงเพื่อให้คุ้นเคยเบื้องต้นถึงความต่างและลักษณะ

ใกล้เคียง

๕. แนวปฏิบัติของผู้สอนและผู้เรียนในห้องเรียน ต้องมีสมาธิ
๖. การใช้สัทอักษร และไม่ใช้การอธิบาย เน้นการฝึกพูดภาษาไทย ลดการพูดภาษาแม่ในห้องเรียน

การตั้งแนวปฏิบัติในการเรียนภาษาเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นเรื่องที่พึงกระทำเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจร่วมกันว่าการเรียนภาษาที่ตินั้นมีวิธีการและต้องการความร่วมมือจากผู้เรียนทุกคนเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน แนวปฏิบัตินี้อาจพิมพ์ติดไว้ข้างห้องเรียนหรือพิมพ์แจกให้กับผู้เรียนทุกคนก็ได้ว่าผู้เรียนพึงมีบทบาทอย่างไรในการเรียน

๙. ปฐมนิเทศ : บทบาทของผู้เรียนที่พึงประสงค์

๑. ช่วยสร้างบรรยากาศเป็นกันเอง เต็มใจทำกิจกรรม
๒. กล้าแสดงออก ออกเสียงดัง ไม่อาย
๓. กระตือรือร้น และคิดสร้างสรรค์
๔. อย่าก้มหน้าก้มตาจด จ้องมองผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน
๕. มีสมาธิ หากต้องการคำอธิบายทางไวยากรณ์ รอดอนพัก
๖. หมั่นฝึกหัด ทบทวนและทำการบ้านทุกวัน
๗. ฝึกพูดกับเพื่อนคนไทย และเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม

ขณะเดียวกันผู้สอนก็ต้องมีแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกัน การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่ตินั้น ผู้สอนควรมีบทบาทดังนี้

๑๐. บทบาทของผู้สอน

๑. สร้างบรรยากาศให้เป็นกันเอง อบอุ่น
๒. เสียงดัง ชัดเจน
๓. กำหนดกิจกรรมชัดเจนและให้ทุกคนเข้าร่วมอย่างเท่าเทียม
๔. พูดน้อย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกให้มากที่สุด
๕. ใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ/น่าสนใจ/เป็นระบบ
๖. ใช้ท่าทางประกอบเหมาะสม
๗. ใช้จิตวิทยาในการสอนและแก้ข้อผิด/บกพร่อง/การชม
๘. สอนตามแผน กระตุ้นผู้เรียน และให้เวลาซักถามด้วยภาษาแม่ตอนพัก

การสอนจะประสบผลได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญเกิดจากการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการสอน การเตรียมพร้อมมีหลายด้าน ตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร การกำหนดเนื้อหา ระยะเวลา การวางแผนบทเรียน ขั้นตอนการสื่อและการสร้างสื่อประกอบการสอน ตลอดจนกิจกรรมประกอบการสอน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี และมีบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน

๑๑. การเตรียมผู้สอน

๑. วางแผนระยะเวลาเรียน จำนวนชั่วโมงที่จะสอนทั้งหมด
๒. วางแผนบทเรียน จำนวนบทที่สอดคล้องกับเวลา
๓. กำหนดวิธีสอนของแต่ละบทไว้ล่วงหน้า
๔. สร้างสื่อประกอบที่น่าสนใจ เหมาะสมกับบทเรียน
๕. กำหนดกิจกรรมใน/นอกชั้นเรียน
๖. กำหนดการบ้านและการทบทวน

ครั้นมาถึงวันสอนจริงนั้น ผู้สอนมีความพร้อมทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย บทเรียน สื่อ และกิจกรรมต่างๆ เพียงเท่านี้อาจไม่เพียงพอ ผู้สอนต้องรู้จักผู้เรียนดังกล่าวมาแล้ว และต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเนื้อหา สื่อ หรือกิจกรรมต่างๆ ให้เข้ากับความสนใจของผู้เรียนให้ได้ การเรียนการสอนที่ขาดความยืดหยุ่นจะทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจ อันจะยังผลให้ผู้สอนเกิดอคติต่อผู้เรียนได้

๑๒. เทคนิคการเริ่มต้นสอน

๑. รู้จักผู้เรียน/เป้าหมาย/เพศ/วัย/วัฒนธรรม/ความสนใจ
๒. ปรับบทเรียน เนื้อหาให้ตรงกับความต้องการ
๓. ปรับสื่อให้เหมาะสม
๔. ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับเพศ วัย และความสนใจ
๕. ให้ความเป็นกันเอง ชักถาม เปิดโอกาสให้ถามขณะพัก
๖. ปรับวิธีการสอน
๗. สนใจ/ละเอียดอ่อนเรื่องเพศ สิว ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ

ต่อไปนี้เป็นเทคนิคที่ผู้สอนอาจนำไปใช้ในห้องเรียนให้เหมาะกับผู้เรียน
สถานการณ์ในชั้นเรียน

๑๓. ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย

๑. สอนแบบเงียบ ใช้สื่อ ภาพ วัตถุสิ่งของและการเคลื่อนไหวของร่างกาย
เป็นหลัก
๒. จำลองสถานการณ์/บทบาทสมมติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฝึกได้จริง
มากขึ้น
๓. กำหนดสถานการณ์จริงในห้องเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศกระตุ้นให้ผู้เรียน
ได้ใช้ภาษา
๔. เน้นกิจกรรมให้มากเพื่อฝึกฝนทักษะทางภาษา เช่น การทักทาย การซื้อ
ขาย การติดต่อ ฯลฯ
๕. ใช้สื่อให้มากและมีประสิทธิภาพ สื่อจะช่วยลดการอธิบาย และเน้นการ
เรียนรู้และจำได้ดี
๖. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนจะบอกว่าเขาสนใจเรียนเรื่องใด และเรื่อง
ใดจำเป็นมากกว่า
๗. คิดหลักช่วยจำ เพื่อให้จำง่าย ด้วยการแต่งเป็นกลอน ร้องเป็นเพลง เรียน
ได้อย่างสนุกสนาน
๘. ใช้เพลง กลอนประกอบให้สนุกสนานและน่าสนใจ ทุกคนจะมีส่วนร่วม
ได้อย่างดี

๙. ใช้กิจกรรมนอกห้องเรียนช่วย/ทัศนศึกษา

๑๐. เล่นเกม เรื่องตลก การคิดเกมภาษาจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการออกเสียง การอ่านได้มาก และสร้างความสนุกสนานระหว่างผู้เรียน

๑๑. ใช้ภาษาท่าทางให้มาก แต่ต้องเข้าใจท่าทางอย่างขำขันวัฒนธรรมด้วย เพราะอาจสื่อสารกันผิดพลาดได้ ควรเป็นท่าทางที่มีความหมายค่อนข้างสากล

๑๒. คำ วลี ประโยคต้องมีความหมาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ทันที

๑๓. ทบทวนทุกคาบ ย้ำความจำ ทำคาบเรียนควรทบทวนสิ่งที่เรียนมา ก่อน ขึ้นบทใหม่ควรทบทวนคำศัพท์บทก่อนเพื่อให้เข้าใจและจำได้แม่นยำ

๑๔. ละเอียดอ่อนเรื่องเพศ สิว และวัฒนธรรมที่แตกต่าง

๑๕. ถามตอบด้วยภาษาแม่ตอนท้ายชั่วโมงได้เพื่อลดความเครียดที่ต้องพูด ภาษาต่างประเทศตลอดคาบเรียนที่ผ่านมา

ข. การสอนฟัง-พูดภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศระดับต้น

๑. ธรรมชาติของการเรียนรู้ภาษา

เด็กเริ่มเรียนภาษาด้วยการฟัง และพยายามเลียนเสียงหรือออกเสียงตาม เป็นเบื้องต้น ไม่ว่าภาษาที่เรียนนั้นเป็นภาษาแม่ ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ โดยไม่จำเป็นต้องเข้าชั้นเรียน จัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเหมือนนักเรียน นักศึกษาทั่วไป เด็กสามารถเรียนภาษาได้ดี ออกเสียง พูด และเข้าใจความหมายได้ดีเหมือนเจ้าของภาษา

นักภาษาศาสตร์สมัยใหม่เริ่มสนใจการเรียนรู้ภาษาของเด็ก สันต่อเป็นแนวคิด ว่าด้วยการเรียนรู้ภาษาของผู้ใหญ่ที่มีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเด็กมาก แต่ยังคง สามารถให้หลักการเรียนแบบธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ นักภาษาศาสตร์ บางสำนักเชื่อว่าผู้ใหญ่ได้สูญเสียสัญชาตญาณการเรียนรู้ภาษาที่เคยมีแต่เด็ก จึงได้ คิดวิธีการเรียนภาษาแบบใหม่ที่วางอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ สมมติฐาน แนวคิด หรือ ทฤษฎีของตน ด้วยเหตุนี้เองจึงเกิดแนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการสอนภาษาต่างประเทศ ขึ้นเป็นจำนวนมาก

ปัจจุบันนักการศึกษาเชื่อว่าการเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัย แรงจูงใจของผู้เรียน ผสมกับการสร้างบทเรียนที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้

ภาษาและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การสอนฟัง-พูดภาษาไทยเบื้องต้น ในฐานะภาษาต่างประเทศตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดนี้ที่รู้จักกันในชื่อของการเรียน การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารหรือการเรียนภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ศึกษาและเข้าใจผู้เรียน

การสอนฟัง-พูดภาษาไทยเบื้องต้นสามารถทำให้สนุกและน่าสนใจสำหรับผู้เรียนได้ไม่ยาก เริ่มต้นจากผู้สอนควรศึกษาผู้เรียนให้เข้าใจว่าผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายอะไรในการเรียนภาษาไทย ปกติแล้วมักเริ่มต้นจากอยากรู้ภาษาไทยเพื่อการติดต่อสื่อสารแบบพื้นฐาน นั่นคือ ฟังเข้าใจบ้างว่าเขาพูดอะไรกันบ้าง และอยากจะทำอะไรติดต่อสื่อสารด้วยประโยคง่ายๆ สำหรับความต้องการและความจำเป็นทั่วไปเพื่อเอาตัวรอดได้ในชีวิตประจำวัน เช่น สามารถทักทายปราศรัย สามารถสั่งอาหารได้ ถามเส้นทาง การคมนาคมได้ ไปติดต่อสถานที่ต่างๆ ได้ สอบถามข้อมูลเบื้องต้นได้ เป็นต้น

ลักษณะความต้องการเบื้องต้นเหล่านี้ปกติมีการเขียนจัดลำดับเรียงเป็นหัวข้อไว้ในตำราเรียนภาษาต่างประเทศเบื้องต้น แต่เพื่อให้ได้ผลตรงกับความต้องการของผู้เรียน ผู้สอนควรได้สอบถามพูดคุยกับผู้เรียนว่าต้องการเรียนอะไรและมีเป้าหมายการเรียนรู้อะไร ผู้ที่ต้องการรู้เพียงเพื่อการสื่อสารจะมีความต้องการที่แตกต่างไปจากผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้อย่างจริงจังเพื่อที่จะเรียนต่อในระดับกลาง และระดับสูงต่อไป ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจและบรรลุเป้าหมายได้

๓. สร้างบทเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

บทเรียนที่ดีคือบทเรียนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ จำง่าย สนุก น่าสนใจ สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน บทเรียนที่ดีมักจะมีลักษณะดังนี้

๑. มีความยาวเหมาะสมกับเวลาแต่ละคาบ สามารถสอนได้จบในแต่ละคาบอย่างสมบูรณ์

๒. มีคำศัพท์ไม่มากนัก เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้จำง่าย ปกติศัพท์ใหม่แต่ละคาบควรมีประมาณ ๑๐ คำ

๓. มีแบบฝึกหัดให้ฝึกมาก เพื่อให้สามารถใช้คำได้อย่างถูกต้อง เป็นธรรมชาติ และออกเสียงได้อย่างถูกต้องหรือใกล้เคียง

๔. รูปประโยคสั้น มีความหมาย ส่วนใหญ่ให้สามารถนำไปใช้ได้ในห้องเรียน และนอกห้องเรียนทันที

๕. มีกิจกรรมหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการฟังและการพูดอย่างหลากหลาย เช่น การฟัง และเลือกรูปที่ตรงกับความหมาย การพูดเพื่อให้เพื่อนทำตามได้อย่างถูกต้อง เป็นต้น

บทเรียนที่ดีจะทำให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีโอกาสได้ฝึกฝน ไม่ใช่มาฟังคำอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับไวยากรณ์หรือเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกันกับทักษะการใช้ภาษาไทยโดยตรง บทเรียนที่ดีจึงไม่ใช่เพียงการบรรจุเนื้อหาที่ดี สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเท่านั้น หากยังต้องเป็นบทเรียนที่มีการออกแบบกิจกรรมที่น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนสนุกสนานไปกับการเรียน และเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นธรรมชาติ

๔. เทคนิคการสอนการฟัง-พูดระดับต้น

เมื่อศึกษาเข้าใจผู้เรียนและได้สร้างบทเรียนที่ดีแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการสอนให้ เป็นไปตามบทเรียนที่เตรียมไว้ ซึ่งมีวิธีหรือเทคนิคการสอนหลายแบบสำหรับผู้เรียน เบื้องต้น เทคนิคหนึ่งคือการเรียนรู้แบบธรรมชาติ ที่มุ่งให้ผู้เรียนนั่งฟังและทำตามผู้สอน โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกออกเสียงเลยหากผู้เรียนยังไม่พร้อม วิธีนี้คือการทำให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับเสียง ลีลาของภาษา รูปประโยค เหมือนกับเด็กเรียนรู้ภาษา อย่างไรก็ตาม การเรียนแบบนี้อาจทำให้เกิดความเครียดได้ หากผู้สอนไม่สามารถลำดับข้อมูลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจความหมายได้ง่ายขึ้น

วิธีการเรียนการสอนอีกแบบหนึ่งที่น่าสนใจคือ การใช้ภาษาภาพและภาษาท่าทางในการสอนภาษาระดับต้น มักใช้กับศัพท์ที่เป็นวัตถุ กริยา เช่น หนังสือ โต๊ะ หน้าต่าง ประตู เดิน กิน วิ่ง เปิด ปิด ดังนี้ เป็นต้น การสอนเช่นนี้ทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายและเข้าใจได้ทันที

วิธีการเรียนการสอนอีกแบบหนึ่งที่เคยใช้กันมาอย่างแพร่หลายช่วงหนึ่ง คือ การสอนโดยฝึกให้พูดตามผู้สอนโดยไม่บอกความหมาย แต่ผู้เรียนต้องพยายาม คิดตามและคาดเดาความหมายเอาเอง เป็นต้น

ไม่ว่าจะเป็นวิธีการสอนแบบใดก็ตาม สิ่งหนึ่งที่ผู้เรียนมักจะทำเหมือนๆ กัน คือการจดสิ่งที่ได้ยินเพื่อใช้เป็นเครื่องช่วยจำ โดยมักจะคิดระบบของตนขึ้นมาโดยวางอยู่บนพื้นฐานของอักษรและอักษรวิธีของภาษาแม่ แต่ละคนจะคิดระบบที่แตกต่างกันไป แม้จะมีภาษาแม่เดียวกันก็ตาม หากเป็นผู้เรียนที่พูดต่างภาษาแม่ จะยิ่งสร้างระบบที่ผู้เรียนแต่ละคนไม่สามารถสื่อสารกันได้

มีวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างกันอย่างน้อย ๓ วิธีดังต่อไปนี้คือ

๑. ใช้อักษรภาษาแม่แทนเสียงที่ได้ยินเพื่อช่วยจำ วิธีการนี้ช่วยได้มาก แต่พบว่าภาษาแต่ละภาษามีระบบเสียงที่แตกต่างกัน เสียงที่เหมือนหรือใกล้เคียงไม่เป็นปัญหา แต่เสียงที่แตกต่าง จำเป็นต้องสร้างสัญลักษณ์เพิ่มเติมประกอบ มิฉะนั้นจะออกเสียงผิดเพี้ยนไปเหมือนภาษาแม่เสมอ

๒. หากผู้เรียนรู้ภาษาตะวันตก เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ฯลฯ บ้าง การใช้สัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์แทนเสียงที่ดัดแปลงด้วยอักษรตะวันตก อาจจะช่วยได้มาก แต่ผู้เรียนเท่ากับต้องเรียนภาษาใหม่สองภาษาพร้อมกัน อาจทำให้การเรียนรู้ช้าลงไปอีก หรือไม่สามารถออกเสียงได้อย่างถูกต้องอยู่ดีนั่นเอง จากประสบการณ์ที่ผ่านมา วิธีการนี้ใช้ได้ผลระดับหนึ่ง อย่างน้อยช่วยได้ในระดับต้นและสำหรับผู้สนใจเรียนเฉพาะการฟัง-พูดเท่านั้น

๓. การสอนอักษรไทยไปพร้อมกับการศึกษาฟัง-พูด วิธีนี้ใช้ได้ผลมากสำหรับผู้สนใจเรียนภาษาไทยอย่างจริงจังและต้องการเรียนเขียน-อ่านภาษาไทยด้วย การฝึกออกเสียงพร้อมกับเห็นรูปอักษรจะทำให้แยกแยะความแตกต่างของเสียงและช่วยให้ออกเสียงได้อย่างถูกต้อง

ผู้สอนต้องศึกษาและเข้าใจผู้เรียนก่อนที่จะตัดสินใจจะใช้แบบใดเพื่อให้ผู้เรียนเรียนภาษาไทยได้อย่างประสบผลสำเร็จ รวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

การเห็นภาพอักษรแทนเสียงจะช่วยความจำได้ดี ดังนั้นการสอนฟังและพูดอย่างได้ผลจึงจำเป็นต้องมีเครื่องหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจำได้ง่ายขึ้น

ขั้นตอนเทคนิคการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศอาจทำได้ดังนี้

๑. พูดแนะนำคำศัพท์ให้ฟังทีละคำก่อน โดยให้ฟังเสียงซ้ำหลายครั้ง จากนั้นให้พูดตาม

๒. ทำบัตรคำแสดงคำที่พูดเพื่อช่วยความจำ บัตรคำทำได้สองแบบคือ เป็น

บัตรคำภาษาไทยทันทีที่ได้หากผู้เรียนต้องการเรียนอ่าน-เขียนภาษาไทยด้วย หรือทำเป็นสัทอักษรแบบตะวันตก หรือเป็นภาษาแม่ของผู้เรียนหากผู้สอนรู้ภาษาแม่ของผู้เรียน

๓. เมื่อแนะนำคำศัพท์พอที่จะนำมาแต่งประโยคได้แล้ว ให้นำคำศัพท์มาเรียงกันเป็นประโยค และให้ผู้เรียนพูดตาม

๔. แนะนำคำศัพท์เพิ่มเติมและให้ผู้เรียนแต่งประโยคด้วยคำศัพท์ใหม่เองได้

๕. สร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้คำศัพท์และประโยคที่เรียนมากับผู้สอนและกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน กิจกรรมอาจจะเป็นการเรียงบัตรคำ การออกเสียงตามบัตรคำ การฟังและเลือกบัตรคำที่ถูกต้อง ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการฟังและการพูดในเวลาเดียวกัน

๖. แนะนำคำศัพท์และโครงสร้างประโยคเพิ่มเติม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกฝนต่อ

ก่อนจบคาบเรียนให้ผู้สอนทบทวนด้วยการสรุปคำและให้ผู้เรียนออกเสียงพร้อมกันทั้งห้อง หรือการจัดเรียงบัตรคำเป็นประโยคและให้ผู้เรียนพูดตาม หรืออาจทดสอบความเข้าใจด้วยการให้แปลเป็นภาษาแม่ก็ได้เช่นกัน

การสอนฟัง-พูดให้สนุกและน่าสนใจได้นั้นขึ้นอยู่กับจังหวะการแนะนำคำศัพท์ โครงสร้างประโยคและการทำกิจกรรมที่กระชับ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว เมื่อเห็นว่าผู้เรียนเข้าใจดีแล้ว ควรเพิ่มวงศัพท์ โครงสร้างประโยค และฝึกฝนต่อไปทันทีเพื่อไม่ให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย ขณะเดียวกันต้องสังเกตปฏิกิริยาความสนใจและความใส่ใจของผู้เรียนตลอดเวลา เพื่อจะได้สามารถปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมหรือตัดกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์

๕. การใช้ภาษาแม่หรือภาษาอังกฤษในห้องเรียน

มีคำถามอยู่เสมอว่าหากภาษาอังกฤษไม่ดี หรือไม่รู้ภาษาแม่ของผู้เรียนจะสอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติได้หรือไม่ ประสบการณ์บอกว่ามีชาวต่างชาติมาเรียนภาษาไทยและอยู่กับชาวบ้านตลอดเวลาจนเขาสามารถเรียนภาษาไทยได้ มีเด็กไทยที่ไม่รู้ภาษาอังกฤษเลย สามารถเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้โดยที่สังคมที่ไปอยู่ไม่รู้ภาษาไทยเลย และมีผู้สอนจำนวนไม่น้อยที่ประสบความสำเร็จในการสอนภาษาไทย

ให้ชาวต่างชาติโดยที่รู้ภาษาอังกฤษเล็กน้อยและไม่รู้ภาษาแม่ของผู้เรียนเลย

คนที่รู้ภาษาแม่หรือภาษาอังกฤษดีมักจะใช้โอกาสในการสอนพูดอธิบายเป็นภาษาแม่หรือภาษาอังกฤษ ผลก็คือ ผู้เรียนมีโอกาสดูเรียนภาษาไทยน้อยมาก ได้ยินแต่ภาษาแม่ของตนเองหรือภาษาอังกฤษ เป้าหมายของผู้เรียนคือการมาฝึกทักษะการฟัง-พูดภาษาไทย ฉะนั้นผู้สอนพึงใช้ภาษาแม่หรือภาษาอังกฤษให้น้อยที่สุดหรือไม่ใช้เลยได้จะดีที่สุด พยายามอย่าอธิบายไวยากรณ์หรือวัฒนธรรมมากเพราะนั่นเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรม แต่ไม่ใช่การเรียนรู้ทักษะทางภาษา ควรใช้ภาษาแม่เพื่อเสริมความเข้าใจ สร้างความสนุกสนานและความน่าสนใจบางโอกาส แต่พูดภาษาไทยให้มากที่สุดเพื่อให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับเสียง โครงสร้าง และลีลาของภาษาให้มากที่สุด และควรพูดเฉพาะคำที่เรียนมาแล้วเพื่อสื่อความหมาย ผู้เรียนฟังแล้วเข้าใจ ผู้เรียนจะได้มั่นใจว่าพวกเขาสามารถฟังภาษาไทยได้รู้เรื่องได้ทันทีขณะที่กำลังเรียนอยู่

๖. การแก้ไขการออกเสียง

การออกเสียงผิดเป็นเรื่องปกติของการเรียนภาษาต่างประเทศ และการออกเสียงไม่เหมือนกับเจ้าของภาษาเป็นเรื่องธรรมดา จะมีวิธีการแก้ไขการออกเสียงอย่างไรที่จะไม่ทำให้ผู้เรียนท้อใจ เกิดความอาย และเกิดอคติกับผู้สอนหรือกับภาษาที่เรียน

วิธีการแรกคือต้องเน้นการฟังให้มาก และเรียนรู้เกี่ยวกับการออกเสียงที่มีปัญหา ความรู้ทางภาษาศาสตร์เกี่ยวกับบอวัญะการออกเสียงและวิธีการออกเสียงจะช่วยให้ได้มาก ในตำราเรียนภาษาต่างประเทศหลายภาษาจะให้ภาพบอวัญะการออกเสียงและบอกวิธีการออกเสียงที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำตามได้ง่าย

หากผู้สอนรู้ระบบภาษาของผู้เรียนและเข้าใจฐานกรณ์ของเสียงจะทำให้สามารถสาธิตการออกเสียงที่มีปัญหานี้ได้ดี และทำให้ผู้เรียนสามารถออกเสียงตามได้ อย่างไรก็ตาม แม้ไม่มีความรู้เลยก็อาจจะช่วยแก้ปัญหานี้ได้โดยอาศัยการออกเสียงที่ช้าๆ เพื่อให้ผู้เรียนสังเกตปาก ลิ้น ริมฝีปากของผู้สอน หรือให้ฟังเพื่อนในห้องที่สามารถออกเสียงได้ถูกหรือใกล้เคียงที่สุดออกเสียงให้ฟัง และให้เพื่อนอธิบายแทนก็ได้

วิธีการที่สอง สร้างแบบฝึกการออกเสียงระหว่างเสียงที่เหมือนและแตกต่าง เช่น เสียง ด - ท ท - ต บ - ป ก - ค จ - ช เป็นต้น แต่ใช้คำที่มีความหมาย

มาเป็นคำที่ใช้ฝึก โดยทำเป็นตาราง หรือบัตรคำก็ได้ และใช้วิธีการฝึกหลากหลายแบบ เช่น ฝึกการฟังและเลือกเสียงที่ถูกต้อง ให้เพื่อนพูดและเลือกบัตรคำตาม ให้เลือกบัตรคำและฝึกพูดเองโดยให้ผู้สอนหรือเพื่อน ๆ บอกว่าใช่หรือไม่ เป็นต้น

วิธีการที่สาม ใช้วิธีการมองข้ามไปก่อนหากเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรงจนก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือผิดความหมาย และคอยให้ไปทำแบบฝึกเพิ่มเติม โดยอาจทำแบบฝึกเป็นคู่กับเพื่อนคนใดคนหนึ่ง

หลักการแก้ไขที่ดีคือ อย่าแก้ไขทุกคำหรือทุกครั้งที่พูดผิด โดยเฉพาะขณะพูดหน้าห้อง แต่แก้ไขขณะฝึกพูดหรืออ่านคำ หรือทำแบบฝึกร่วมกันในห้อง การชี้ให้เห็นว่าผิดอาจทำให้ผู้เรียนอับอายและไม่กล้าออกเสียงเลยก็ได้ พยายามฟังขณะผู้เรียนออกเสียงพร้อมกัน และแก้ไขโดยบอกว่ายังมีคนพูดไม่ถูก ให้พูดซ้ำพร้อมกันอีก เป็นต้น

หลักการพื้นฐานที่ดีประการหนึ่งของการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศคือ ต้องพยายามให้ผู้เรียนออกเสียงให้ชัดและถูกต้องตั้งแต่เริ่มเรียน เพราะหากปล่อยไว้ไม่แก้ไข จะติดไปเรื่อยจนภายหลังจะแก้ไขได้ยาก การฟังที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถออกเสียงได้ถูกต้อง ฉะนั้นต้องเน้นเรื่องการฟังให้มาก คำที่ยากหรือเสียงที่ยากไม่ควรออกเสียงเร็วเพราะผู้เรียนจะจับความต่างไม่ได้ หากออกเสียงช้าจนมั่นใจว่าผู้เรียนทำได้ถูกต้องแล้ว จึงพูดหรือออกเสียงในระดับปกติของภาษาทั่วไป

คำชมเป็นยาเพิ่มกำลังใจที่ดีที่สุด อย่าลืมชม ให้กำลังใจทุกครั้งที่คุณเรียนออกเสียงถูกต้องด้วยคำพูดว่า “ดีมาก” “ยอดเยี่ยม” เป็นต้น โดยที่ให้ผู้เรียนเข้าใจความหมาย คำตำหนิเป็นการทำลายขวัญและกำลังใจ ฟังหลักเสียงให้มาก การไม่ชมผู้เรียนอื่นขณะที่ผู้เรียนคนหนึ่งได้รับคำชม เหมือนเป็นการทำโทษคนที่ยังไม่ได้รับคำชม ฉะนั้นชมให้มาก แต่อย่าชมเกินจริงเพราะจะทำให้เกิดโทษต่อการเรียนและผู้เรียนได้โดยไม่รู้ตัว

๗. แบบฝึกหัด/การบ้าน

การเรียนภาษาต่างประเทศควรให้ผู้เรียนได้ทำการบ้านทุกครั้งหลังจบการเรียนของแต่ละวัน ลักษณะการบ้านควรเป็นการบ้านที่มุ่งเน้นการทบทวนคำศัพท์ การออกเสียงที่ถูกต้อง และการพูดประโยคที่เป็นพื้นฐานจำเป็นตามที่ได้เรียนมา

การบ้านนั้นสามารถจะพิมพ์เป็นเอกสารประกอบการสอนให้ไปทบทวนก็ได้ หรือให้ทบทวนจากบทเรียนที่ได้เรียนไปทั้งหมดและทำแบบฝึกหัดท้ายบทก็ได้

เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถทบทวนการบ้านและดูตำราประกอบการสอนได้อย่างเข้าใจ ผู้สอนอาจทบทวนบทเรียนในหนังสือตำราพร้อมกับผู้เรียนหนึ่งครั้งก่อนก็ได้ โดยต้องกำหนดเวลาก่อนเลิกสอนทุกครั้งว่าเป็นการทบทวนตามหนังสือตำรา

อีกวิธีหนึ่งที่ทำได้คือ มอบหมายงานให้ไปฟังเทป/ซีดีภาษาไทยที่ได้อัดบทเรียนไว้ ผู้เรียนสามารถฝึกพูด ฝึกฟังจากสื่อการสอนประเภทนี้ได้ และสามารถออกเสียงตามได้อย่างถูกต้อง

เมื่อกลับมาเข้าชั้นเรียนอีกครั้ง คาบแรกอย่าลืมให้ผู้เรียนส่งการบ้านหรือทบทวนสิ่งที่ได้ให้เป็นการบ้านว่าผู้เรียนทำได้อย่างถูกต้องหรือไม่เพียงใด

ค. การสอนอ่าน-เขียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศระดับต้น

๑. หลักการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ

หากสังเกตการเรียนรู้ภาษาเขียนของมนุษย์แล้ว จะพบว่าการเรียนรู้อักษรหรือการเขียนนั้นเกิดขึ้นหลังจากได้มีภาษาพูดมาก่อนแล้ว การเขียนคือผลของความพยายามที่จะบันทึกและสื่อสารภาษาให้ข้ามเวลาและสถานที่ การเรียนรู้ของเราเองก็เช่นเดียวกัน เราเรียนรู้ภาษาเขียนหลังจากที่ได้พูดภาษาแม่ของเรามาเป็นเวลานานนับปี ทำให้การเรียนรู้การเขียนเป็นเรื่องที่ไม่ยากนัก ด้วยเหตุว่าเป็นการเรียนรู้สิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว เข้าใจความหมายอย่างดี ทำให้จำได้ง่ายและพัฒนาทักษะไปได้อย่างรวดเร็วหลังจากได้เรียนรู้หลักการเขียนหรืออักขรวิธีของภาษาแล้ว

การเขียน การอ่าน การพูด และการฟังเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์และต่อเนื่องแทบแยกกันไม่ออก โดยเริ่มต้นจากการฟังเข้าใจ พูดได้ จากนั้นจึงเริ่มฝึกฝนตัวเขียนและอ่านไปในขณะเดียวกัน กระบวนการเช่นนี้ถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นไปแบบธรรมชาติ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ และทำให้การเรียนรู้ง่ายขึ้น

ประสบการณ์การเรียนรู้การอ่าน-เขียนภาษาต่างประเทศที่ผ่านมามอบให้ได้ว่ายากกว่าเรียนภาษาไทยที่เป็นภาษาแม่ เพราะไม่เพียงแต่ไม่คุ้นเคยรูปร่างอักษรและเสียงเท่านั้น บ่อยครั้งอ่านไม่ออก-เขียนไม่ได้เพราะไม่เข้าใจคำศัพท์ โครงสร้างของภาษาและความหมายอีกด้วย เนื่องจากการเรียนภาษาต่างประเทศสมัยก่อนเริ่มต้น

ด้วยการเขียนและการอ่านและตามด้วยการฟังและการพูด

ความรู้เกี่ยวกับการเรียนภาษาแบบธรรมชาติเช่นนี้เองสามารถนำมาประยุกต์เพื่อสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้ประสบผลสำเร็จได้

มีงานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศสอดคล้องกันว่าการอ่านคือพลังของการเรียนรู้ การได้เรียนรู้อักขรวิธี การเขียนและภาษาใดภาษาหนึ่งผ่านการอ่านทำให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างไม่รู้จักจบ ในระดับต้น การอ่านคือการนำผู้เรียนเข้าไปสู่โลกใหม่ที่จะช่วยให้เข้าใจสิ่งที่ปรากฏอยู่รอบตัวในสังคมใหม่ที่เขาเรียนภาษาเขียนของเจ้าของภาษา การอ่านนำไปสู่การเข้าใจความคิด วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของเจ้าของภาษา

คำถามคือ จะจัดการเรียนการสอนการอ่านและการเขียนภาษาไทยระดับเบื้องต้นให้ชาวต่างประเทศอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ น่าสนใจ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และมองเห็นว่าแท้จริงแล้วการเรียนรู้อักษร ภาษาเขียน และการอ่านภาษาไทยไม่ใช่เรื่องยากเลย

๒. สร้างหลักสูตรและบทเรียนการอ่าน-การเขียนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้

แท้จริงแล้ว การเรียนรู้ของมนุษย์มีลักษณะบูรณาการ ไม่ได้เรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน อย่างไรก็ตามการเรียนภาษาต่างประเทศสำหรับผู้เรียนที่ไม่ใช่เด็กและไม่ใช่การเรียนตามธรรมชาติ การเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์จะทำให้กระบวนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น

การสร้างหลักสูตรต้องเริ่มต้นจากหลักการ ๙ ประการดังกล่าวแล้ว โดยต้องวิเคราะห์ผู้เรียน จำนวน เวลา เนื้อหาที่เหมาะสม สื่อ และการวัดผลประเมินผลเป็นต้น หากพิจารณาหลักธรรมชาติของการเรียนรู้ การเรียนการอ่านและการเขียนควรจะต้องเริ่มต้นหลังจากที่ผู้เรียนได้ผ่านทักษะการพูดและการฟังมาแล้วระยะหนึ่งจนเห็นว่าผู้เรียนเริ่มคุ้นเคยกับภาษา สามารถเข้าใจเสียงและคำภาษาไทยแล้วระดับหนึ่ง

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ พยายามใช้ความรู้เดิมของผู้เรียนให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด ความรู้เดิมนี้นหมายถึงความคุ้นเคยกับเสียง คำศัพท์ หรือภาษาไทยที่ได้ยินมาได้เรียนมาเบื้องต้น ผนวกกับความรู้ภูมิหลังที่เป็นความรู้ทั่วไปของผู้เรียน

มาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้การอ่านและการเขียนให้มากที่สุด และผู้เรียนเองก็จะรู้สึกว่าการเรียนการอ่านและการเขียนไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป

๓. ลักษณะอักษรและอักษรวิธีของภาษาไทย

อักษรและอักษรวิธีไทยแบ่งออกเป็นสามกลุ่มได้แก่ พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

๑. พยัญชนะ อักษรไทย ๔๔ ตัวจำได้ยากมาก จึงได้มีการแต่งเป็นเพลงเพื่อให้เด็กจำได้ง่ายขึ้น และได้ใช้ความรู้พื้นฐานทางวัฒนธรรมสร้างเป็นภาพเพื่อทำให้จำได้ง่ายขึ้นไปอีก เด็กจึงท่องว่า “ก อ้อย ก ไก่ ข ไข่ในเล้า...” หรือท่องสั้นๆ ก ไก่ ข ไข่...ดังนี้ เป็นต้น

เมื่อมาเรียนภาษาไทยในระดับสูง ได้จัดเรียงภาษาไทยตามแบบภาษาบาลี สันสกฤตดั้งเดิม ให้เป็นไปตามฐานกรณ์ของการออกเสียงโดยเริ่มจากฐานเสียงที่ลำคอ ได้แก่

ก ข ฃ ค ฅ ฉ ง

จ ฉ ช ซ ฌ ญ

ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ

ด ต ถ ท ธ น

บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม

ย ร ล ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ

การจัดเรียงแบบนี้ดูเหมือนง่ายดีสำหรับคนไทยที่คุ้นเคยกับภาษาไทยมาแล้วอย่างดี แต่ต่อมาได้มีการปรับวิธีการเรียนให้จำได้ง่ายไปอีกโดยการจัดเรียงอักษรตามลักษณะการเขียน ไม่ว่าจะเป็นการเขียนแบบไม่มีหัว เช่น ก ฅ การเขียนแบบหัวอยู่ข้างบน เช่น ข ง จ ช หัวอยู่ข้างล่าง เช่น ถ ภา ร หรือ เขียนตามลักษณะหัวออก เช่น ข ง จ ช ภา ร ว น บ ป พ และหัวเข้า เช่น ถ ผ ฝ มีสองหัว เช่น น ห

ไม่ว่าจะเขียนอย่างไร อักษรจำนวนมาก ยิ่งแบ่งแยกย่อยกลุ่มมากก็ยิ่งทำให้จำยากยิ่งขึ้น แต่ก็มีข้อดีคือ ช่วยให้เข้าใจวิธีการเขียน การลากเส้น มองเห็นได้เด่นชัดขึ้น

แต่มีการจัดเรียงพยัญชนะแบบไทยอีกแบบหนึ่งที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นคือ การแบ่งอักษรไทยออกเป็น ๓ หมู่ตามลักษณะของเสียง (ปัจจุบันอักษรต่ำออกเสียงเหมือนอักษรกลาง แต่ยังคงความแตกต่างเมื่อผันร่วมกับวรรณยุกต์) ได้แก่

อักษรกลาง ก จ ด ต (ฏ ฐ) บ ป อ

อักษรสูง ข ฉ ถ (ฐ) ศ ษ ส ห

อักษรต่ำ ค ช ท (ฒ) ซ ฮ

(เศขรรค) ย ร ล ว ม น ง (อักษรต่ำไม่มีคู่ แต่ใช้ ห นำเพื่อให้เกิดคู่ได้)

จะพบว่าชาวต่างชาติสามารถจะเรียนรู้ภาษาไทยได้ง่ายโดยการสอนด้วย อักษรสามหมู่เช่นนี้ เพราะจำง่ายและสามารถออกเสียงได้ถูก ผันเสียงได้ถูกต้อง เข้าใจได้ง่ายกว่าวิธีอื่น

มีวิธีการแบ่งพยัญชนะอีกวิธีหนึ่งคือแบ่งตามลักษณะเสียงที่เรียกว่าเสียงมี ลมพ่นและเสียงไม่มีลมพ่น เช่น อักษรกลางทั้งหมดออกเสียงแบบไม่มีลมพ่น ส่วน อักษรสูงและอักษรต่ำเวลาออกเสียงจะมีการพ่นลมออกมา แต่ลักษณะเช่นนี้ไม่นับกับ กลุ่มอักษรเศขรรคของอักษรต่ำ

ยังมีวิธีการแบ่งกลุ่มพยัญชนะตามกลุ่มเสียงที่ชาวต่างชาติบางประเทศ ออกเสียงยากและไม่สามารถแยกความต่างของเสียงได้ ได้แก่เสียงกลุ่มคู่พยัญชนะ ต่อไปนี้

ก	ค
จ	ช
ด	ต
ต	ท
บ	ป
ป	พ

๒. สระภาษาไทย แบ่งออกตามเสียงได้เป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ สระเสียงสั้น สระเสียงยาว และสระประสม หากแบ่งตามตำแหน่งการเขียนแบ่งออกได้เป็น ๔ แบบ ได้แก่ เขียนไว้ข้างบน เช่น ตี ดี ข้างล่าง เช่น ดู ดู ข้างหน้า เช่น เก แก

และข้างหลังพยัญชนะ เช่น มา ขา หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ ภาษาไทยเขียนสระไว้รอบพยัญชนะ

สิ่งที่ยากสำหรับภาษาไทยประการหนึ่งคือ สระโอะลดรูป เช่น คน และการออกเสียงแบบเพิ่มเสียงสระตามแบบบาลี-สันสกฤต เช่น คณะ ลักษณะ

การเขียนรูปสระอออก ทำให้อ่านยาก เช่น คอน และการลดรูป สำหรับตัวสะกดบางตัว เช่น สาคร จราจร วานร

สระประสมจะเขียนรูปสระมากกว่าหนึ่ง เช่น อัวะ อัว เอียะ เอีย เอื้อะ เอื้อ สระรูปพิเศษ เช่น อำ ไอ โอ (๒๐ คำ) อัย เอา ฤ ฤา และ ร-หัน ดังปรากฏในคำว่า ทำ ไป ให้ เอา เอกมัย พฤษภาคม ฤาษี และมรรค เป็นต้น

๓. วรรณยุกต์ มี ๕ เสียง ๔ รูป จะปรากฏกับพยัญชนะและสระที่แตกต่างกัน หากเข้าใจระบบอักษรสามหมู่จะทำให้สามารถผันและใส่รูปวรรณยุกต์ได้อย่างถูกต้อง โดยต้องสอนควบคู่ไปกับเรื่องคำเป็นและคำตายที่มีผลต่อการออกเสียงและเลือกรูปวรรณยุกต์ที่ถูกต้องด้วย เช่น

คำเป็น

	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรกลาง	กา/กั้น	ก่า/กั้น	ก้า/กั้น	ก๊า/กั้น	ก๋า/กั้น
อักษรสูง		ข้า/ขึ้น	ข้า/ขึ้น		ขา/ขึ้น
อักษรต่ำ	คา/คั้น		ค้ำ/คั้น	ค้ำ/คั้น	

คำตาย

	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรกลาง		กัก	กัก/ก้าก	ก้าก	
อักษรสูง		ขัด	ขัด/ข้าด		
อักษรต่ำ			คั้ด/คาค	คั้ด/ค้าด	

สังเกตเมื่อนำคำเป็นและคำตายมาเรียงกัน จะสามารถมีวรรณยุกต์ได้ครบทั้ง ๕ เสียง หากผู้เรียนจำและเข้าใจหลักการของการผันเสียงวรรณยุกต์เช่นนี้แล้ว

การอ่านภาษาไทยย่อมสามารถทำได้ถูกต้อง แม่นยำ และสามารถช่วยให้พูดภาษาไทยได้อย่างชัดเจนมากขึ้นอีกด้วย

อักษรวิธีไทย ขณะที่เรียนเรื่องอักษรไทย ผู้เรียนจะได้เรียนอักษรวิธีหรือการประสมอักษรไปด้วย ปกติในการประสมอักษรเรามักจะเริ่มต้นด้วยพยัญชนะตามด้วยเสียงสระ และวรรณยุกต์ เป็นสามส่วน แต่หากสังเกตให้ดีจะเห็นได้ว่าในการออกเสียงเราจะเริ่มจากเสียงพยัญชนะก่อนเสมอ แม้ว่าการเขียนอาจจะเขียนสระไว้ข้างหน้าพยัญชนะก็ตาม โดยมีลำดับดังนี้

ก	า		กา	ไม้เอก	ก่า
ก	ะ		เก	ไม้โท	เก้
ก	า	ง	กาง	ไม้โท	ก้าง
ก	ไ	ง	โกง	ไม้เอก	โก่ง

หากผู้เรียนเขียนลำดับไม่ถูก ผู้สอนจึงจะเน้นลำดับอักษร เช่น บอกว่า สระเอก ไก่ หรือ สระโ - ก ไก่ - ง งู - ไม้เอก ดังนี้ เป็นต้น

๔. กลวิธีการสอนการอ่าน-เขียนภาษาไทยเบื้องต้นให้น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ

เราสามารถแบ่งกลวิธีการสอนการอ่าน-เขียนภาษาไทยเบื้องต้นให้น่าสนใจและมีลักษณะบูรณาการกับทักษะการพูดและการฟังได้ ๒ วิธี ดังนี้

๔.๑ การสอนการอ่าน-เขียนตัวอักษรและคำ

เมื่อเข้าใจพื้นฐานธรรมชาติของอักษรและอักษรวิธีไทยดังกล่าวแล้ว ผู้สอนก็สามารถสอนไปเป็นลำดับขั้นตอนได้ หรืออาจสอนตามตำราที่กำหนดไว้ แต่มีข้อสังเกตประการหนึ่งคือ ไม่ควรนำบทเรียนของเด็กไทยตั้งแต่ระดับอนุบาลและประถมศึกษา มาใช้สอนพร้อมกับตำรา เพราะเด็กไทยคุ้นเคยกับภาษาไทยมานาน มีความรู้วัฒนธรรมและบริบทของสังคมไทยมาแล้ว แต่อาจให้เป็นหนังสืออ้างอิงให้ผู้เรียนได้มองเห็นว่าเด็กไทยเรียนภาษาไทยอย่างไรนั้นย่อมทำได้

ผู้เรียน เวลา หลักสูตร ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะมากำหนดว่าจะเรียงลำดับเนื้อหาการสอนอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นคือ ผู้เรียนสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ แต่สำหรับการสอนภาษาไทยปัจจุบันต้องเพิ่มเติมกลวิธีการสอนเพื่อให้ดึงดูดความสนใจ เรียนได้อย่างสนุกและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

ต่อไปนี้เป็นเทคนิคกลวิธีการสอนที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเพื่อให้ผู้สอนถือเป็นแนวปฏิบัติ โดยการนำไปประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ กลุ่มผู้เรียน เป้าหมายของหลักสูตร และเนื้อหารายวิชา

๑. เริ่มต้นด้วยการสร้างความอยากรู้เกี่ยวกับอักษรไทยก่อน และลองเริ่มสอนจากคำที่ผู้เรียนคุ้นเคยมาจากการเรียนฟังและพูด เช่น สวัสดิ์ครับ สวัสดิ์ค่ะ ชื่อเพื่อนในห้องเรียน ชื่ออาจารย์ ชื่อมหาวิทยาลัย โดยเขียนให้รู้จักการลากเส้นที่ถูกต้อง อาจแนะนำเรื่องการเขียนหัวอักษร การลากเส้น ลำดับอักษร โดยยังไม่ต้องคำนึงถึงการอธิบายถึงอักษรสามหมู่ สระสั้นยาว หรือรูปวรรณยุกต์ จากนั้นก็ให้กิจกรรมหรือการบ้านไปสังเกตชื่อร้านค้า ชื่อสินค้า ชื่อภาพยนตร์ หรือป้ายตามถนนหนทางต่างๆ และให้คัดลอกมา ๕-๑๐ ป้าย อาจให้ถามคนไทย ครอบครัวไทยว่าป้ายดังกล่าวอ่านว่าอะไรด้วย

๒. เริ่มต้นการสอนอย่างเป็นระบบโดยแนะนำอักษรกลาง และเริ่มครั้งละ ๒-๓ ตัวก่อน โดยประสมกับสระง่ายๆ พร้อมให้ความหมาย โดยแปลความหมายให้ทันที เช่น กา ตี โดย จากนั้นให้ผู้เรียนฝึกเขียนตาม

๓. เตรียมบัตรคำให้อ่านอักษรที่เรียนไปแล้ว พร้อมกับอ่านคำง่ายๆ ที่เคยเรียนแล้วในการพูด

๔. เตรียมบัตรคำที่แยกอักษรพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ แจกให้ผู้เรียนแต่ละคน คนละ ๓-๔ ใบ โดยอาจแยกเป็น ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มอักษรพยัญชนะ กลุ่มสระ กลุ่มวรรณยุกต์ และกลุ่มตัวสะกด เมื่อผู้สอนออกเสียงพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์ ก็ให้ผู้เรียนยกบัตรของตนที่มีแสดงให้เห็นพร้อมออกเสียงตามด้วย

๕. ผู้สอนพูดเป็นคำและให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันนำบัตรพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ หรือตัวสะกดมาเรียง เป็นการประสมอักษร พร้อมกับออกเสียงคำที่สะกดด้วย อาจจะเป็นการแข่งขันกันระหว่างสองสามกลุ่มเพื่อดูว่ากลุ่มใดจะทำได้เร็วที่สุดก็ได้

๖. ผูกการฟังและการเขียน โดยเริ่มต้นจากผู้สอนออกเสียงพยัญชนะ หรือ คำ และให้ผู้เรียนออกไปเขียนที่กระดานหน้าห้อง อาจจะทำเป็นรายบุคคล ทำเป็นคู่ หรือทำเป็นกลุ่มก็ได้

๗. ผูกทักษะการพูด การออกเสียง และการฟัง โดยให้ผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง เลือกคำตามบัตรที่แจกให้หรือเลือกคำที่เรียนมาแล้ว และออกเสียง และให้เพื่อน ต่างกลุ่มออกไปเขียนคำนั้นบนกระดานหน้าห้อง

กิจกรรมดังกล่าวนี้สามารถควบคุมได้โดยการทำบัตรคำแจกให้ทุกคนหรือ แยกแจกเป็นกลุ่ม และให้ผู้เรียนอ่านและเขียนตามคำที่กำหนดไว้เท่านั้น หรืออาจเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ก็ได้ แต่การคิดสร้างสรรค์ต้องอยู่ในกรอบ การเรียนรู้ที่กำหนดเพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความสับสนขึ้นได้

เมื่อผู้เรียนเริ่มคุ้นเคยกับรูปอักษร การเขียน และการอ่านออกเสียงอักษร กลางเป็นเบื้องต้นแล้ว ขั้นต่อไปก็เริ่มแนะนำอักษรต่ำ ทำกิจกรรมดังกล่าวให้คล่อง ผลผสมผสานไปกับการเรียนอักษรกลางไปด้วยเพื่อทบทวนความจำ โดยทำทั้งกิจกรรม กลุ่มและเดี่ยว ผู้สอนต้องเตรียมบัตรทั้งหมดนี้ไว้ให้พร้อมและคิดวิธีการทำกิจกรรมไว้ ล่วงหน้าเสมอ

หลังจากสอนอักษรสูงตามแนวทางข้างต้นแล้ว ผู้สอนสามารถสร้างกิจกรรม ต่อไปนี้เพื่อเป็นการทบทวนและย้ำความจำเกี่ยวกับอักษรสามหมู่และอักษรวิธีไทย คือ

๑. ผู้สอนแยกผู้เรียนเป็นสามกลุ่ม คือกลุ่มอักษรสูง กลุ่มอักษรกลาง และ กลุ่มอักษรต่ำ โดยให้แต่ละกลุ่มไปเลือกอักษรที่เตรียมไว้ทั้งหมดของกลุ่มตนเองมาให้ ถูกต้อง หรือผู้สอนอาจยกอักษรตัวใดตัวหนึ่งแล้วให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มแยกแยะให้ ถูกต้องก็ได้

๒. ผู้สอนออกเสียงเป็นคำทั้งที่มีความหมายหรือไม่มีความหมาย แล้วให้ ผู้เรียนประสมอักษรให้ได้ จากนั้นให้ผู้เรียนคนใดคนหนึ่งมาออกเสียง และให้ทุกกลุ่ม ช่วยกันประสมอักษรออกมาเป็นคำๆ นั้นให้ได้

๓. เรียนรู้เรื่องคำเป็นคำตาย ผู้สอนแสดงบัตรคำแล้วให้ผู้เรียนร่วมกันอ่าน ออกเสียงให้ถูกต้อง

๔. ผู้สอนออกเสียงคำและให้ผู้เรียนเขียนให้ถูกต้อง โดยจับคู่หรือเขียนเป็น กลุ่มก็ได้

๕. ให้ผู้เรียนช่วยกันนึกถึงคำเป็นคำตายที่เรียนมาแล้ว ออกเสียงให้เพื่อนๆ ช่วยกันประสมคำ

๖. พุดคำเป็นภาษาอังกฤษ และให้ผู้เรียนเขียนเป็นภาษาไทย โดยเลือกคำสั้นๆ ที่ผู้เรียนรู้คำแปลภาษาไทยดีแล้ว เมื่อเขียนเสร็จให้ผู้เรียนออกเสียงด้วย

๗. ผู้สอนสร้างแบบฝึกหัดทบทวนให้ผู้เรียนไปอ่านเป็นการบ้าน แล้วนำมาอ่านให้เพื่อนฟังในวันรุ่งขึ้น

๔.๒ การสอนการอ่าน-เขียนแบบเป็นประโยค

เมื่อฝึกการอ่าน-เขียนเบื้องต้นจนผู้เรียนสามารถอ่านบัตรคำได้คล่อง และเขียนประสมอักษรได้พอประมาณแล้ว ขั้นต่อไปเริ่มฝึกให้เขียนเป็นประโยคได้ โดยให้เริ่มต้นประโยคง่ายๆ และคุ้นเคยจากบทเรียนการพูด โดยอาจใช้กลวิธีดังต่อไปนี้

๑. เริ่มอ่านบัตรคำที่เรียงเป็นประโยคง่ายๆ ก่อน เป็นการเริ่มต้น เช่น ไปไหนครับ คุณสบายดีไหม ผมสบายดีครับ เราเรียนภาษาไทย เป็นต้น

๒. เตรียมบทอ่านสั้นๆ โดยเลือกมาจากบทสนทนาที่ปรากฏในบทฟัง-พูดที่เรียนมาแล้ว แบ่งผู้เรียนเป็นสองกลุ่ม แต่ละกลุ่มช่วยกันอ่านในกลุ่มก่อน จากนั้นให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทพูดโต้ตอบกัน

๓. เลือกตัวแทนของแต่ละกลุ่มมาอ่านโต้ตอบกับอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้แต่ละคนอ่านได้อย่างมั่นใจและคล่องแคล่วยิ่งขึ้น

๔. แจกบัตรคำให้แต่ละกลุ่ม ผู้สอนพูดเป็นประโยค ให้แต่ละกลุ่มนำบัตรคำที่ได้ยินมาเรียงกัน

๕. แจกบัตรคำให้แต่ละกลุ่ม และให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันเรียงบัตรคำให้เป็นประโยคที่มีความหมายให้ได้จำนวนประโยคให้มากที่สุด และให้แปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย โดยอาจให้แข่งขันกันระหว่างกลุ่มว่ากลุ่มใดจะทำได้เร็วและเรียงเป็นประโยคได้มากที่สุดจะเป็นกลุ่มชนะ เมื่อเรียงบัตรคำเสร็จแล้ว สมาชิกในกลุ่มต้องช่วยกันออกเสียงให้ถูกต้องด้วย

๖. ให้ผู้เรียนจับคู่กัน และพยายามเขียนประโยคกลุ่มละ ๕-๑๐ ประโยค โดยนำคำที่เรียนแล้วมาเขียนผูกเป็นเรื่องก็ได้ หรือเขียนเป็นประโยคแยกกันก็ได้ แต่ละประโยคต้องมีความหมาย โดยให้ดูบทเรียนได้

๗. ให้เขียนตามคำบอก โดยผู้สอนอ่านคำหรือประโยคสั้นๆ แล้วให้ผู้เรียนเขียนลงกระดาษก็ได้ หรือให้ช่วยกันเขียนบนกระดานก็ได้ เพื่อจะได้ดูวิธีการเขียนที่ถูกต้องไปด้วย

๕. การสอนอักษรพิเศษและคำพิเศษ

คำที่มีการประสมที่แตกต่างไปจากภาษาไทยทั่วไปอันเนื่องมาจากอิทธิพลของภาษาบาลี-สันสกฤต ภาษาอังกฤษ และภาษาอื่นๆ ตลอดจนคำที่ออกเสียงพิเศษไม่เป็นไปตามอักษรวิธปฏิบัติ จะขอเรียกว่าคำพิเศษ รวมทั้งอักษรพิเศษ เช่น ศาสตร์ อังกฤษ เด็กๆ ฯพณฯ เป็นต้น ให้สอนตามสถานการณ์และบริบท กล่าวคือ จะพูดถึงและให้หลักการเมื่อได้พบคำนั้น เช่น คำว่า สวัสดิ์ ตลาด ถนน เป็นต้น โดยผู้สอนควรเขียนเป็นแบบฝึกเพื่อช่วยในการอ่านและให้ผู้เรียนไปทบทวนเป็นการบ้านและไว้ใช้อ้างอิงเมื่อไปพบกับคำที่มีลักษณะเดียวกันนี้

การเรียนการอ่าน-เขียนระดับเบื้องต้น พยายามสอนคำพื้นฐาน ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ที่เป็นคำกลุ่มเดียวกับที่ฝึกจากการฟัง-พูด ยกเว้นแบบฝึกหัดที่ให้ไปเขียนคำจากป้ายร้านค้า ชื่อถนน ศูนย์การค้า มหาวิทยาลัย หรือโฆษณา หรือชื่อเพื่อนคนไทย ครอบครัวไทย ดังนี้ เป็นต้น

ขณะเดียวกัน ให้เขียนชื่อเพื่อนต่างชาติในห้องเรียน ชื่อครอบครัวทุกคน โดยอาจให้หลักการถ่ายเสียงแบบเบื้องต้นไว้ก่อน การสอนอย่างนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำได้ง่ายเนื่องจากเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตรอบตัวและชีวิตประจำวันอยู่แล้ว

๖. การสร้างบทอ่าน/แบบฝึกหัด

เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการอ่าน-เขียนภาษาไทยเพิ่มเติม ผู้สอนสามารถสร้างบทอ่านและแบบฝึกหัด โดยเน้นว่าบทอ่านและแบบฝึกหัดเหล่านี้ใช้คำที่ผู้เรียนเคยเรียนจากการฟัง-พูดมาแล้ว หากมีคำศัพท์ใหม่ ต้องแนะนำคำใหม่หรือให้ความหมายไว้ในวงเล็บให้ด้วย เพื่อผู้เรียนจะได้ไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับการเดาคำศัพท์ แต่มุ่งไปที่การอ่านและการเข้าใจความหมายของข้อความทั้งหมด การสอนที่ดีสามารถบูรณาการทักษะหลายๆ ด้านเข้าด้วยกัน ตั้งแต่ทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน และที่สำคัญ ต้องนำความรู้เดิมที่เป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาษา

ไทยที่ได้เรียนมาแล้วมาเป็นฐานและใช้การต่อยอดความรู้ของผู้เรียน

กลวิธีการสอนต่อไปนี้เป็นแนวเพื่อให้ผู้สอนสามารถคิดค้นและสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงเนื้อหาที่ผู้เรียนได้เรียนไปแล้ว ตัวบทเรียนและแบบฝึกหัดในระยะแรกควรใช้อักษรตัวใหญ่กว่าปกติเพื่อให้ผู้เรียนสามารถอ่านและสังเกตลักษณะตัวอักษรได้ง่าย ผู้สอนอาจทำตามกลวิธีการสอนดังต่อไปนี้

๖.๑ เขียนข้อความสั้นๆ พร้อมมีคำถามเพื่อให้เขียนตอบ ดังตัวอย่าง

จงอ่านข้อความและตอบคำถาม

จอห์นมาเที่ยวเมืองไทย เขาชอบกินอาหารไทย เขาไปซื้อของที่ตลาด
เขาซื้อส้ม ลำไย และมะละกอ

๑. จอห์นอยู่ที่ไหน

.....

๒. เขาทำอะไร

.....

๓. เขาชอบอะไร

.....

๔. เขาไปตลาดทำอะไร

.....

๕. เขาซื้ออะไรบ้าง

.....

๖.๒ ให้เติมคำลงในช่องว่างโดยผู้สอนอ่านข้อความทั้งหมด แต่ผู้เรียนจะมีช่องว่างไว้ให้ตอบตามที่ได้ยิน ดังตัวอย่าง

เติมคำในช่องว่างตามที่ได้ยิน

จอห์นมา.....เมืองไทย เขา.....กินอาหาร.....
เขาไป.....ของที่.....เขาซื้อ.....ลำไย และ.....

๖.๓ ให้เขียนคำแปลของประโยคต่อไปนี้เป็นภาษาไทย ตัวอย่าง

Translate into Thai (จงแปลเป็นภาษาไทย)

1. John went to Thailand.
2. He likes Thai food.
3. He went to a market.
4. He bought oranges.

๖.๔ ให้แปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่าง

จงแปลเป็นภาษาอังกฤษ (Translate into English)

จอห์นมาเที่ยวเมืองไทย เขาชอบกินอาหารไทย เขาไปซื้อของที่ตลาด เขา
ซื้อส้ม ลำไย และมะละกอ

.....
.....
.....

๖.๕ ผู้สอนแจกบัตรคำให้ผู้เรียนแต่ละคน คนละ ๑-๓ ใบ และให้ผู้เรียน
แต่งเป็นประโยคหรือแต่งเป็นเรื่องก็ได้

๖.๖ ผู้สอนแจกบัตรคำให้ผู้เรียนกลุ่มละ ๓-๕ ใบ และให้กลุ่มช่วยกันเขียน
ออกมาเป็นประโยคหรือแต่งเป็นเรื่องก็ได้

๗. สร้างบทอ่านที่น่าสนใจยิ่งขึ้น

เมื่อเห็นว่าผู้เรียนเริ่มอ่าน-เขียนได้ดีขึ้นแล้ว ผู้สอนสามารถสร้างบทอ่านที่น่าสนใจได้ด้วยการสร้างบทเรียนตามความสนใจของผู้เรียนหรือแนวที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยคำนึงถึงจำนวนคำใหม่ที่เพิ่ม แต่ต้องไม่มากเกินไปนัก โดยอาจทำตามแนวทางต่อไปนี้

๗.๑ ผู้สอนเขียนกิจกรรมของการเรียนแต่ละวันให้เป็นบทอ่าน โดยแทรกคำใหม่และให้คำแปลไว้ด้วย ตั้งแต่การอยู่กับครอบครัว การเดินทาง การซื้อของ การเที่ยวสถานที่ต่างๆ ที่ผู้เรียนได้ทำต่อเนื่อง โดยใช้ชื่อจริง นามสกุลจริงของผู้เรียนมาเป็นตัวละครในเรื่องก็ได้ จะยิ่งทำให้เรื่องน่าสนใจ และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเขาโดยตรง พร้อมกับมีคำถามเพื่อให้ตอบในรูปแบบต่างๆ เช่น ตอบคำถาม เต็มคำ แปล เป็นต้น

๗.๒ สร้างบทอ่านที่ให้ความรู้ด้านสังคม วัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ วิถีชีวิต สถานที่ท่องเที่ยว ฯลฯ ที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียนด้วยภาษาง่ายๆ มีคำศัพท์ใหม่ที่ให้คำแปล พร้อมมีคำถามให้ตอบในรูปแบบต่างๆ เช่นเดียวกัน

๗.๓ สร้างบทอ่านจากความรู้ที่ได้จากการพูดคุยสอบถามผู้เรียนเกี่ยวกับความสนใจเรื่องเมืองไทย เป้าหมายการเรียนภาษาไทย ประเทศ เมือง สถานศึกษา สถานที่เกิดของผู้เรียน และนำมาผูกเป็นเรื่องแบบง่ายๆ มีการแปลศัพท์ใหม่ให้ พร้อมแบบฝึกหัดเพื่อตรวจสอบและประเมินความเข้าใจ

๗.๔ สร้างบทอ่านที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่น่าสนใจ อาจเป็นเหตุการณ์โลก เหตุการณ์ท้องถิ่น หรือปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ ที่เป็นข่าวประจำวัน หรือเรื่องสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่น่าสนใจ พร้อมแบบฝึกหัดเพื่อตรวจสอบและประเมินความเข้าใจ

๗.๕ สร้างบทอ่านจากนิทานท้องถิ่นหรือนิทานนานาชาติ พร้อมให้ความหมาย คำศัพท์และแบบฝึกหัด และการตอบคำถาม

๗.๖ สร้างบทอ่านที่มีถ้อยคำจำนวนที่ผู้เรียนได้ยินบ่อยๆ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้สำนวนไทย และช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้บทเรียนได้อย่างมากอีกด้วย

ผู้สอนอาจช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ด้วยการทำกิจกรรม ๓ ขั้นตอน ได้แก่ กิจกรรมก่อนการอ่าน ด้วยการให้คำศัพท์ ถามคำถามเชิงระดมความคิด และให้ข้อสรุปเป็นภาษาแม่ของผู้เรียนเล็กน้อยก็ได้ จากนั้นอาจใช้หลักการให้อ่านคร่าวๆ และบอกว่าเรื่องที่อ่านน่าจะเกี่ยวกับอะไร (Skimming) ฝึกให้อ่านกวาดสายตาหา

ข้อมูลบางอย่าง (Scanning) เพื่อตอบคำถามทันที และค่อยให้อ่านเรื่องและตอบคำถามหลังการอ่าน

นอกเหนือจากการตอบคำถามหลังการอ่านแล้ว กิจกรรมอื่นที่สามารถทำได้ คือ การสรุปเรื่องที่อ่านเป็นภาษาอังกฤษ หรือช่วยกันแปลให้เป็นภาษาอังกฤษก็ได้ กิจกรรมเช่นนี้ช่วยตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างดี

กิจกรรมการอ่าน-เขียนข้างต้นนี้มุ่งเน้นการอ่าน-เขียนตามกรอบที่กำหนดให้ กล่าวคือมีคำ ประโยค และคำใหม่กำหนดให้เรียบร้อย ในการตอบคำถามก็ใช้ข้อมูลที่ได้รับจากการอ่านมาเขียนหรือตอบคำถามปากเปล่า ผู้เรียนยังไม่สามารถสร้างสรรค์ภาษาของตนเองออกมาได้มากนัก เมื่อผู้เรียนเริ่มคุ้นเคยกับภาษาไทย และได้เรียนรู้ไวยากรณ์ไทยไปเองโดยอัตโนมัติแล้ว ขั้นต่อไปผู้เรียนสามารถจะสร้างสรรค์ผลงานของตนเองอย่างมีอิสระได้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล

๘. การเขียนเรียงความรูปแบบต่างๆ

เมื่อมาถึงขั้นนี้ ผู้เรียนเริ่มเข้าใจภาษาไทย มีคำศัพท์มากพอ โดยอย่าลืมให้บูรณาการความรู้ที่ได้รับจากการเรียนฟัง-พูดเข้ามาด้วย ผู้สอนอาจกำหนดกิจกรรมการเขียนในห้องเรียนโดยการใช้กลวิธีดังนี้คือ

๑. เริ่มต้นคำแรกและให้ผู้เรียนเขียนประโยคต่อไปรายบุคคล โดยเขียนให้เป็นเรื่องยาว และมีความหมาย อาจแบ่งเป็นสอง-สามกลุ่มเพื่อแข่งขันกันเขียนให้ครบทุกคนในกลุ่ม

๒. ให้แต่ละคนเขียนจากคำแรกและนำมาอ่านหน้าห้องทีละคน

๓.ให้อ่านและช่วยกันตั้งชื่อเรื่องของข้อความที่อ่าน

นอกจากนี้ผู้สอนยังสามารถกำหนดการบ้านให้ผู้เรียนเขียนเรียงความตามวงคำศัพท์ที่รู้ เช่น อาหารไทย ตลาดไทย เมืองไทย สถานที่ท่องเที่ยว ศูนย์การค้า ครอบครัวยไทย ครอบครัวยของฉันทัน เป็นต้น แล้วมาอ่านให้เพื่อนฟังหน้าห้อง โดยอาจารย์อาจช่วยเกลาตรวจแก้ให้ก่อนที่จะมาอ่านหน้าห้องก็ได้

สิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนภาษาไทยและจำได้แม่นยำมากขึ้น คือ การกำหนดให้ผู้เรียนเขียนบันทึกประจำวัน โดยอาจกำหนดความยาวประมาณ ๕-๑๐ บรรทัดเป็นอย่างน้อย และส่งให้ผู้สอนตรวจแก้ หากมีผู้เรียนไม่มากนัก ผู้สอนอาจ

แก้ไขต้นฉบับ นำมาพิมพ์และแจกให้ผู้เรียนทุกคนได้อ่านผลงานเขียนของแต่ละคน จะสร้างความน่าสนใจกับการเรียนการอ่าน-การเขียนได้เช่นเดียวกัน

๙. สรุป

การสอนอ่าน-เขียนภาษาไทยเบื้องต้นให้ชาวต่างชาติให้น่าสนใจนั้นไม่ใช่เรื่องยาก แต่ต้องอาศัยการสร้างสรรค์บทเรียน เนื้อหา กิจกรรม และแบบฝึกหัดที่น่าสนใจ และคิดค้นกลวิธีการสอนที่สามารถจูงใจให้ผู้เรียนสนใจอยู่ตลอดเวลาได้ สิ่งหนึ่งที่จะทำได้คือการต่อยอดฐานความรู้ของผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้เขียนได้อ่านสิ่งที่เขาสนใจและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน เป้าหมายของการเรียนรู้ และเป็นเหตุการณ์ที่น่าสนใจนั่นเอง

๖. การสอนการฟัง-พูดภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศระดับกลางและระดับสูง

๑. ธรรมชาติของการเรียนภาษาเริ่มต้นด้วยการฟัง

การฟังเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของการเรียนรู้ภาษา มีผู้เรียนหลายคนที่ผ่านมาการเรียนการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่เริ่มต้นด้วยการให้ผู้เรียนฟังอย่างเดียวโดยไม่ให้พูดเลยเป็นเวลานาน จนกว่าผู้เรียนรู้สึกพร้อมแล้วจึงให้พูดออกมา เด็กเรียนภาษาตามธรรมชาติด้วยวิธีเช่นนี้ ไม่ว่าจะเป็นการออกเสียง การเรียนรู้เรื่องคำ การเรียนรู้เรื่องไวยากรณ์ และข้อมูลอื่นๆ ที่มาพร้อมกับภาษา

การสร้างบทเรียนว่าด้วยการฟัง-พูดระดับกลางและระดับสูงจึงเป็นเรื่องท้าทายความสามารถทั้งผู้สอนและผู้เรียน คำถามก็คือ จะสร้างบทเรียนและกิจกรรมการเรียนภาษาโดยผ่านการฟังและนำเรื่องมาสนทนาหรือพูดต่อได้อย่างไร

๒. วิเคราะห์ผู้เรียน

การสอนจะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้สอนต้องเข้าใจผู้เรียนว่ามีระดับความรู้ภาษาไทยเพียงใด มีความสนใจเรื่องใด และรู้จุดมุ่งหมายในการเรียนภาษาไทยของผู้เรียน การวิเคราะห์ผู้เรียนจะทำให้ผู้สอนสามารถสร้างสื่อได้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น

ผู้เรียนภาษาไทยระดับกลางยังต้องเรียนรู้เรื่องสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน อยู่ ขณะเดียวกันก็อยากรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในระดับพื้นฐาน เพราะข้อจำกัดทางภาษา ในขณะที่ผู้เรียนระดับสูงต้องการรู้เรื่องค่อนข้างเฉพาะ มีลักษณะเป็นวิชาการ ค่อนข้างลึก และมีความสามารถทางภาษาค่อนข้างสูง

หากวิเคราะห์ให้ผู้เรียนได้ถูกต้อง ผู้สอนก็จะสามารถสร้างสื่อได้อย่างเหมาะสม น่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนได้

๓. สร้างความพร้อมด้วยสื่อ

ในการเรียนการฟัง-พูดระดับเบื้องต้น ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาไทยเบื้องต้นโดยใช้ศัพท์กษรช่วยในการจำ แต่ในระดับกลางและสูง ความจำเป็นในการใช้ศัพท์กษรน้อยลงหรือเกือบไม่มีความจำเป็นอีกต่อไปด้วยเหตุผลสองประการคือ ประการแรก ผู้เรียนเริ่มคุ้นเคยกับเสียงภาษาไทย และเข้าใจภาษาไทยได้มากขึ้น ประการที่สอง ผู้เรียนเริ่มอ่านภาษาไทยได้บ้างแล้ว

สิ่งแรกที่ผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมคือ การสร้างสื่อที่ประกอบด้วยสถานการณ์การใช้ภาษาไทยในรูปแบบที่หลากหลาย ที่เป็นการอัดเสียง ถ่ายภาพ วิดีโอจากสถานที่จริง สถานการณ์จริง หรือเป็นการแสดงขึ้นเพื่อให้ได้ยินเสียงได้ชัดเจน โดยอาจมีการบันทึกเทปจากสถานการณ์ดังนี้

๑. การสนทนาเกี่ยวกับการซื้อของ การต่อรองราคา
๒. ประกาศตามสถานีขนส่ง สถานีรถไฟ สนามบิน และตามศูนย์การค้า
๓. ประกาศตามงานเทศกาลต่างๆ
๔. บทสนทนาของตัวละครจากละครวิทยุหรือโทรทัศน์
๕. โฆษณาทางวิทยุและโทรทัศน์ หรือโฆษณาตามงานต่างๆ
๖. คำบรรยาย ปาฐกถาทั่วไปหรือคำบรรยายทางวิชาการ

สื่อที่สร้างขึ้นนี้มีความสั้นยาวและความยากง่ายให้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน กล่าวคือ หากเป็นระดับกลาง เรื่อง ระดับความเร็ว และความดังของเสียง ต้องมีความชัดเจนมาก เพื่อให้ผู้เรียนที่เพิ่งเรียนมาไม่มากนักสามารถได้ยิน จับความ ได้ชัดเจนขึ้น และมีความยาวไม่มากนัก หากเป็นผู้เรียนระดับสูง ก็อาจเป็นการพูด

ระดับปกติ เป็นเรื่องที่ยาก ยาวขึ้น และเสียงอาจไม่ดังชัดทุกคำ แต่เป็นคำพูดที่เป็นธรรมชาติที่สุด ดังนี้เป็นต้น

๔. การสร้างกิจกรรมประกอบสื่อ

กิจกรรมประกอบการฟังมี ๓ ขั้นตอน ได้แก่ กิจกรรมก่อนการฟัง กิจกรรมขณะฟัง และกิจกรรมหลังการฟัง กิจกรรมก่อนการฟัง ได้แก่ การพูดระดมความคิดเห็น แนะนำคำศัพท์ ตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนได้เตรียมพร้อมที่จะฟังเรื่องต่อไป อย่างน้อยก็พอรู้ว่าจะได้ฟังเรื่องอะไร เพื่อจะได้จับความและเข้าใจเรื่องได้ง่ายขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการให้บริบทหรือภูมิหลังของเรื่องที่จะฟังเล็กน้อย

ขั้นตอนที่สอง กิจกรรมขณะฟัง ต้องสามารถบอกได้ครั้งแรกว่าเรื่องที่ฟังเกี่ยวกับอะไร สามารถทำกิจกรรมประกอบได้ เช่น การเลือกภาพที่เกี่ยวข้อง การเติมคำหรือภาพให้เต็ม การใช้ท่าทางตอบคำถาม การสรุป การเขียนตามคำบอก การจับคู่ การสรุปเป็นภาษาแม่ การดำเนินตามคำแนะนำจากการฟังเป็นต้น

ขั้นตอนที่สาม กิจกรรมหลังการฟัง ได้แก่ การสรุป การบอกใจความสำคัญ การตั้งชื่อเรื่อง การบอกระดับของภาษา การบอกวัตถุประสงค์ของเรื่อง การบอกทัศนคติของเรื่องที่ฟัง เป็นต้น

ผู้สอนจะต้องเตรียมกิจกรรมประกอบการฟังทั้ง ๓ ขั้นตอน โดยอาจจะเป็นการสร้างสื่อประกอบกิจกรรมการฟัง เช่น

๑. ภาพโฆษณาที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ฟังเพื่อให้ผู้เรียนเลือกหรือจับคู่

๒. แผนผังหรือแผนที่เพื่อให้ผู้เรียนเขียนตาม

๓. ข้อทดสอบแบบเลือกเพื่อทดสอบความเข้าใจ

๔. บทพูดที่เว้นที่ไว้ให้เติมคำในช่องว่าง

๕. หาคำที่มีความหมายตรงกันข้าม

๕. วิธีการเรียนการสอนฟัง-พูดระดับกลาง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการฟัง-พูดระดับกลางสามารถทำได้ดังต่อไปนี้คือ

๑. การทำกิจกรรมก่อนการฟัง
๒. ฟังและดูสื่อประกอบ
๓. ฟังและจับคู่ภาพ คำ ฯลฯ
๔. การเขียนตามคำบอกที่มีรูปแบบหลากหลาย
๕. ให้ความหมายของคำจากบริบทที่ฟัง
๖. การสรุปเป็นภาษาแม่
๗. การแสดงความคิดเห็นวิจารณ์เรื่องที่ฟัง
๘. การฟังเพื่อจับใจความสำคัญ
๙. การเติมภาพให้สมบูรณ์หรือการเขียนตามสิ่งที่ได้ฟัง
๑๐. การบอกความแตกต่างของระดับภาษา อารมณ์ความรู้สึก
๑๑. การใช้ภาษาท่าทางตอบคำถามหลังการฟัง
๑๒. การฟังซ้ำเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม
๑๓. การพูดใหม่จากเรื่องที่ฟังด้วยภาษาแม่หรือภาษาอังกฤษ
๑๔. การทำแบบทดสอบความเข้าใจและการตอบคำถามแบบปากเปล่า
๑๕. การแสดงบทบาทสมมติจากเรื่องที่ฟัง

๖. วิธีการเรียนการสอนฟัง-พูดระดับสูง

๑. ทำกิจกรรมก่อนการฟังด้วยการตอบคำถามหรือระดมความคิด
๒. เล่าเรื่องที่ฟังด้วยภาษาไทยของตนเอง
๓. สรุปเรื่องให้เพื่อนและอาจารย์ฟัง
๔. สรุปและตีความตามความเข้าใจของตนเอง
๕. แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่ได้ฟัง
๖. บอกระดับของภาษาที่ใช้
๗. อภิปรายให้เหตุผลต่อเนื้อเรื่องเป็นการเสริมเพิ่มเติมได้

๗. การสอนการฟัง-พูด ๓ แบบ

ยังมีวิธีการสอนการฟัง-พูดระดับกลางและระดับสูงอีก ๓ แบบ ที่น่าสนใจ

ดังนี้

๗.๑ การสอนฟังแบบ Bottom-Up

การสอนฟังเช่นนี้หมายถึงการฟังรายละเอียดว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไรนั่นเอง เช่น การฟังแล้วแยกความแตกต่างของเสียง ฟังรายงานอากาศ ฟังการบอกเวลา ฟังการสนทนาทางโทรศัพท์ ฟังโฆษณาแล้วบอกราคา ชนิดสินค้า ในระดับกลาง อาจให้ผู้เรียนฟังแล้วเขียนวงกลมคำที่ได้ยิน เช่น คำนามบางคำ คำเชื่อม หรือคำอื่นๆ ที่น่าสนใจ ฟังคำที่ออกเสียงสั้นผิดปกติ เช่น มหา-ลัย พิจา-ณา โรง-บาล เป็นต้น ฟังประกาศตามสถานที่ต่างๆ

หากเป็นการฟังระดับสูง ก็จะทำให้บอกคำสำคัญของข้อความที่ได้ยิน ฟังและให้เดาความหมายและบริบทของบทสนทนา ฟังและเติมคำในช่องว่าง เป็นต้น

๗.๒ การสอนฟังแบบ Top-Down

การสอนฟังให้เข้าใจความหมาย จุดประสงค์ และเข้าใจสถานการณ์ของสิ่งที่ได้ฟังในระดับสูง เช่น สามารถบอกอารมณ์ความรู้สึกของผู้พูดได้ เล่าเรื่องที่ฟังเป็นภาษาไทยได้ วิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่ฟังได้ บอกจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟัง จับใจความสำคัญและสามารถพูดเล่าออกมาได้ เป็นต้น

๗.๓ การสอนฟังแล้วให้ทำแบบฝึกหัด Interactive Exercises

เมื่อฟังข้อความแล้ว ผู้เรียนสามารถพูดเติมข้อความที่ขาดหายไปได้ สามารถชี้ให้เห็นลักษณะการลดรูปของเสียง คำหรือประโยคได้ สรุปความคิดสำคัญและประเมินค่าได้ วิเคราะห์ข้อดีข้อผิดพลาดของสิ่งที่ฟังได้ สามารถเสริมเพิ่มเติมความรู้หรือข้อมูลจากเรื่องที่ฟังได้ ดังนี้ เป็นต้น

๘. บูรณาการการฟัง-พูดกับการอ่าน-เขียนระดับกลางและระดับสูง

ผู้สอนสามารถบูรณาการบทเรียนการฟัง-พูดกับการอ่าน-เขียนได้โดยการจัดทำบทของสิ่งที่ให้ผู้เรียนฟัง และให้อ่านหลังจากที่ได้ฟังซ้ำหลายครั้ง จากนั้นให้อ่านบทเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกได้เองว่าตนเองสามารถฟังได้เข้าใจมากน้อยเพียงใด มีคำใดที่ฟังพลาดหรือไม่ได้ยิน การทำเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และพัฒนาทักษะทั้ง ๔ ได้อย่างเต็มที่

จ. การสอนอ่าน-เขียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศระดับกลางและระดับสูง

การสอนภาษาไทยระดับเบื้องต้นนั้นปกติจะมีเอกสารบทเรียนค่อนข้างแน่นอน เนื้อหาบทเรียนเรียงลำดับตามสถานการณ์และความจำเป็น ในการสอนมักจะใช้ภาษาท่าทาง สื่อ และผู้สอนมีบทบาทในการกำหนดกิจกรรมมาก โดยอาจใช้วิธีการฝึกหัดซ้ำ กิจกรรมหลากหลาย และเขียนรายบุคคล และเนื้อหามีลักษณะการสอนภาษาพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มีโครงสร้างภาษาง่าย ใช้คำหลักที่จำเป็น เน้นการฝึกเสียงพูดให้ถูกต้อง ในด้านการเขียนก็มักฝึกเขียนบทสนทนา ลอกข้อป้าย ข้อความเป็นหลัก และมีการเขียนเรียงความเกี่ยวกับเรื่องชีวิตประจำวัน เรื่องราวรอบตัวเป็นส่วนใหญ่

การสอนการอ่าน-เขียนระดับกลางและระดับสูงจะแตกต่างไปจากระดับเบื้องต้นหลายประการ และความแตกต่างเกิดจากปัจจัยหลายด้าน โดยมีประเด็นพิจารณาเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยระดับกลางและระดับสูง ดังจะได้กล่าวโดยรายละเอียดต่อไป

๑. ผู้เรียน: ลักษณะของผู้สนใจเรียนภาษาไทยระดับกลาง

ผู้ที่สนใจเรียนภาษาไทยต่อจากระดับเบื้องต้นส่วนใหญ่ล้วนสนใจภาษาและวัฒนธรรมไทยค่อนข้างจริงจัง แตกต่างไปจากผู้เรียนภาษาไทยระดับเบื้องต้นที่อาจมาทดลองเรียนเพื่อค้นหาตัวเอง ผู้เรียนภาษาไทยระดับกลางมักสนใจทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ต้องการศึกษาย่างไรให้เข้าใจถ่องแท้มากขึ้น สนใจอยากติดต่อสื่อสารกับคนไทยและอ่านหนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับภาษาไทย

จากประสบการณ์ที่ผ่านมา พบว่าผู้สนใจภาษาไทยในระดับนี้มักเป็นผู้เรียนที่เรียนอยู่ในระดับปริญญาตรี และมีจำนวนไม่น้อยที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี หลายคนสนใจทำปริญญาเอกเกี่ยวกับเมืองไทย หลายคนสนใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจและการเมืองของไทย หลายคนตั้งใจจะทำงานกับบริษัทต่างชาติที่มีฐานการผลิตหรือสาขาอยู่ในเมืองไทย

สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ค่อนข้างชัดเจนคือ ผู้เรียนมักมีเป้าหมายการเรียนค่อนข้างแน่นอน และมีเป้าหมายเฉพาะบุคคลที่แตกต่างกัน สิ่งนี้เองอาจก่อให้เกิดปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ และในขณะเดียวกันจะพบว่าผู้เรียนภาษาไทยระดับกลาง

ในห้องเดียวกันมักมีระดับความรู้ด้านการพูดและเขียนต่างกัน ทั้งนี้เกิดจากพื้นฐานการศึกษาและระบบการศึกษาที่แตกต่างกันของแต่ละสถาบัน หลายคนเคยมาเมืองไทยแล้ว และต้องการศึกษาภาษาไทยต่อ แต่อีกจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่เคยมาเมืองไทยเลย แต่ได้ศึกษาภาษาไทยเบื้องต้นมาเพียงเล็กน้อย

หากได้เข้าใจ รู้จักผู้เรียนเช่นนี้แล้ว จะช่วยให้ผู้สอนสามารถเตรียมตัวสอนได้ดีขึ้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะไม่พบกับอุปสรรคหรือปัญหาใดอันเกิดมาจากภูมิหลังทางภาษาไทยที่แตกต่างกันเช่นนี้

๒. คุณสมบัติที่ดีของผู้สอนภาษาไทยระดับกลาง

ด้วยลักษณะของผู้เรียนที่มีความสนใจที่แตกต่างและสนใจภาษา วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคมอย่างจริงจังนี้เอง ทำให้ผู้สอนภาษาไทยระดับกลางต้องสนใจติดตามข่าวสาร อ่านหนังสืออย่างกว้างขวาง เพื่อให้สามารถเลือกบทอ่านได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน มีความหลากหลายครอบคลุมเรื่องภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของไทย เพราะผู้สอนภาษาไทยระดับนี้ไม่ได้เป็นผู้สอนตามตำราเท่านั้น หากยังทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้คำแนะนำแหล่งค้นคว้า ช่วยหาคำตอบ หรือตอบคำถามเบื้องต้นตลอดจนชี้แนะ แนะนำบุคคลที่ผู้เรียนสามารถไปสอบถาม สัมภาษณ์ แสวงหาความรู้ ข้อมูลต่างๆ เพิ่มเติมได้

๓. ลักษณะของบทเรียนการอ่านและเขียนภาษาไทยระดับกลาง

เนื่องจากความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก เพื่อสร้างความน่าสนใจและให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน จึงเกิดปัญหาเรื่องแบบเรียนมาตรฐาน กล่าวคือ จะพบว่ามักไม่มีหนังสือแบบเรียนภาษาไทยระดับกลาง แต่อาจพบได้ว่าแต่ละสถาบันจะมีหนังสือแบบเรียนที่ยังไม่เผยแพร่ทั่วไป เพราะแบบเรียนเช่นนี้ค่อนข้างมีลักษณะเฉพาะกลุ่ม

บ่อยครั้งจะเห็นได้ว่าแบบเรียนของภาษาไทยระดับกลางอาจรวมอยู่ในเล่มเดียวกับระดับสูงก็ได้ แบบเรียนเหล่านี้มักไม่เห็นการใช้ศัพท์อักษรอีกต่อไป หากจะมีก็เพียงการใช้ศัพท์อักษรสำหรับคำที่อ่านยากหรืออ่านออกเสียงพิเศษเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม บางสถาบันยังคงให้แบบเรียนภาษาไทยระดับกลางมีลักษณะพิเศษ คือใช้พิมพ์ด้วยตัวอักษรใหญ่กว่าปกติเพื่อให้อ่านได้ง่ายขึ้นสำหรับผู้เรียนทุกคน ประการต่อมาคือลักษณะความยาวของบทอ่านมักจะเรียนได้จบภายใน ๑ คาบ/ชั่วโมง และค่อยๆ เพิ่มความยาวมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเห็นว่าผู้เรียนมีทักษะการอ่านและการเขียนเพิ่มมากขึ้น

เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน จึงมักมีคำศัพท์ประกอบให้ไว้ตอนต้นหรือตอนท้ายบท และคำอธิบาย พร้อมโครงสร้างคำ ประโยค และสำนวน ในระดับนี้จะเริ่มต้นให้คำอธิบายศัพท์เป็นภาษาไทยประกอบบ้าง

ท้ายบทยังคงมีแบบฝึกหัดให้ตอบคำถาม เต็มคำในช่องว่าง แปร รูปความหมายคำตรงข้าม จับคู่ และแต่งประโยคจากคำที่ให้ และอาจให้มีการแสดงความคิดเห็นหรือเขียนเรียงความเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านด้วย

ในระดับเบื้องต้น ภาษาง่าย เป็นภาษาพูด แต่ในระดับกลางนี้ ภาษาเริ่มยากขึ้น มีคำเชื่อม คำลงท้าย คำซ้อน คำซ้ำ คำยืม ในภาษาพูด/เขียนมากขึ้น แต่ก็ยังตัดคำที่ยากมากออกไปอยู่บ้าง แม้จะพยายามใช้บทเรียนของจริงก็ตาม

เนื้อหาบทเรียนภาษาไทยระดับกลางปกติแล้วมักเน้นที่เรื่อง การเขียนสะกดการันต์สำหรับคำที่ยากขึ้น เป็นเรื่องการอ่านคำพิเศษ เรื่อง -รร- การท่องจำ - ๒๐ คำ การเรียนเรื่องอักษรนำ เรื่องคำลงท้าย เช่น ละ ชี นะ เถอะ การศึกษาโครงสร้างของคำ เช่น คำซ้ำ คำซ้อน คำประสม เป็นต้น การเขียนโครงสร้างประโยคที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้คำเชื่อมประเภทต่างๆ เพื่อขยายความ บอกลำดับเหตุผล ฯลฯ และสร้างความสละสลวยทางภาษา และการแทรกสำนวน สุภาษิตที่พบบ่อยในหนังสือหรือในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

การสร้างบทเรียนสำหรับการอ่าน-เขียนภาษาไทย ต้องให้เนื้อหา มีลักษณะบูรณาการครอบคลุมวัฒนธรรม สังคม การเมือง โดยอาจเริ่มจากเรื่องใกล้ตัวเพื่อให้ น่าสนใจ มีความหมาย และจำง่าย เป็นเรื่องสังคมและวัฒนธรรมไทยที่น่าสนใจ มีความหลากหลาย และเชื่อมโยงไปถึงการเมือง การศึกษา สุขภาพ อาหาร ความเชื่อ ทัศนคติ ประเพณี การดำเนินชีวิต การเลี้ยงดูลูก ตัวอย่างประกาศสมัครงานโฆษณา แบบฟอร์ม นิทานอีสป นิทานไทย บทกลอน เรื่องสั้น นวนิยายตัดตอนให้เรียน จดหมายถามปัญหา สารคดี ข้อเขียนจากคอลัมน์ในนิตยสาร วารสาร และ

หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

บทอ่านเหล่านี้ควรมีคำศัพท์ใหม่แปลให้เสมอเพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ และมีแบบฝึกหัดท้ายบทที่สามารถทำเป็นบ้าน

อย่างไรก็ตาม บทเรียนที่ดีต้องมีกิจกรรมในห้องเรียน เช่น การเขียนศัพท์ การอธิบายศัพท์ มีกิจกรรมกลุ่ม/รายบุคคล เช่น สรุป เล่า อภิปราย อ่านออกเสียง การเขียนตามคำบอก การเขียนเติมคำ หรือการอ่านข้อเขียนที่เขียนเอง เพื่อให้เหมาะสมกับระดับและความสนใจ การใช้งานเขียนของผู้เรียนที่แก้ไขและขัดเกลาแล้วเป็นแบบเรียน โดยอาจให้เขียนเกี่ยวกับประเพณี/พิธีกรรมในช่วงเวลาที่เรียนอยู่ หรือสรุปข่าวในประเทศและต่างประเทศที่น่าสนใจก็ได้

เพื่อสร้างความน่าสนใจยิ่งขึ้น บทเรียนในแต่ละคาบควรแตกต่างกัน มีความหลากหลาย ทันต่อเหตุการณ์ และสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ในกรณีที่บทความยาว อาจต้องให้ผู้เรียนอ่านเป็นบ้านและนำเรื่องมาซักถามอภิปรายหรือแสดงบทบาทสมมติในห้องเรียน

๔. การเตรียมการสอนและวิธีการสอนอ่าน-เขียนภาษาไทยระดับกลาง

การสอนที่ดีขึ้นอยู่กับการเตรียมตัวที่ดี ผู้สอนควรวางแผนการสอนตามจำนวนชั่วโมงที่ได้รับมอบหมาย จากนั้นก็เตรียมหาเรื่องราวที่หลากหลายและน่าสนใจที่สอดคล้องกับเป้าหมายและความสนใจของผู้เรียน (เพศ วัย ระดับการศึกษา) หากเป็นบทเรียนเก่าก็ควรมีการปรับบทเรียนให้เหมาะสมกับระดับ ความสนใจ และเหตุการณ์

นอกจากนี้ ในการวางแผนนั้น ควรมีการจัดลำดับบทเรียนให้หัวข้อมีความแตกต่าง หลากหลาย และน่าสนใจ พร้อมกับกำหนดกิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับบทเรียนและผู้เรียน โดยต้องมีแบบฝึกหัดที่เหมาะสมกับเวลา แบบฝึกหัดเหล่านี้ให้นเน้นการฝึกช่วยจำ เพิ่มทักษะ และมีการบ้าน เช่น เขียนเรียงความ บันทึกสัมภาษณ์ ที่สอดคล้องกัน

โครงสร้างบทเรียนภาษาไทยระดับกลาง ต้องกำหนดจุดประสงค์ชัดเจนว่าต้องการสอนเรื่องอะไร มีคำใหม่อะไรบ้างพร้อมคำแปลภาษาอังกฤษ ขนาดของเรื่องอาจเริ่มต้นจากตัวเรื่องขนาด ๑-๓ ย่อหน้าและเพิ่มขนาดไปจนถึงความยาว ๑-๒ หน้า

โดยต้องคำนึงว่าไม่มีคำศัพท์ใหม่มากเกินไป

กิจกรรมการอ่านควรทำเป็นขั้นตอนอย่างน้อย ๓ ขั้นตอน ขั้นตอนแรกคือ ขั้นตอนก่อนการอ่าน เป็นการพูดคุยแนะนำ ชักถามเกี่ยวกับหัวข้อที่เกี่ยวข้อง จากนั้นให้อ่านกวาดสายตารวดเร็วเพื่อดูว่าเรื่องที่อ่านเกี่ยวข้องกับอะไร ให้อ่านหาข้อมูลเฉพาะบางอย่างแล้วตอบคำถาม ขั้นตอนที่ ๒ คือขั้นตอนการอ่านละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้จากเรื่องที่อ่าน เพื่อให้เข้าใจและสามารถตอบคำถามได้ และขั้นตอนที่ ๓ อ่านเพื่อเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่อง ทักษะของผู้แต่ง และลีลาการใช้ภาษา เป็นต้น

กิจกรรมการเขียนนอกจากเรื่องการตอบคำถาม เติมคำ เขียนตามคำบอก เขียนประโยคจากคำที่ให้แล้ว อาจให้กลุ่มคำแล้วให้ผู้เรียนเขียนเป็นเรื่อง โดยเป็นงานกลุ่มหรืองานเดี่ยวก็ได้ตามความเหมาะสม ให้นเน้นการใช้คำศัพท์ใหม่เพื่อเป็นการย้ำความเข้าใจทำให้จดจำได้ง่ายขึ้น

๕. กิจกรรมในห้องเรียน

การสร้างกิจกรรมในห้องเรียนที่น่าสนใจถือเป็นเรื่องจำเป็นและต้องมีการวางแผนเตรียมการให้พร้อมก่อนเข้าชั้นเรียน โดยอาจเริ่มต้นด้วยการแนะนำคำใหม่ พร้อมโครงสร้างที่ทำให้เข้าใจง่าย ใช้ท่าทาง แพนโนล บัตรคำ แถบประโยค รูปภาพ และของจริงแสดง การทำเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถอ่านบทเรียนได้เข้าใจเร็วขึ้น

ผู้เรียนทุกคนต้องมีส่วนในการอ่าน พูด ฟัง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เข้าใจความหมาย การฝึกอ่านสามารถทำได้หลายแบบ เช่น การอ่านตัวเรื่องโดยผู้สอนอ่านนำแล้วผู้เรียนอ่านตาม หรืออาจให้ผู้เรียนอ่านคนละประโยค อ่านพร้อมกันทั้งห้อง อ่านเป็นกลุ่มสลับกัน เมื่ออ่านจบให้มีกิจกรรมถามและตอบทันที โดยอาจให้ผู้เรียนเป็นผู้ตั้งคำถาม และส่วนหนึ่งเป็นฝ่ายตอบก็ได้

กิจกรรมในห้องเรียนที่น่าสนใจคือการเขียนคำขึ้นต้นหรือประโยคขึ้นต้น เช่น กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว... เมื่อวานนี้... แล้วให้แต่ละคนเขียนเรื่องต่อให้จบจนถึงคนสุดท้าย หากมีผู้เรียนมาก ก็อาจแบ่งเป็นกลุ่ม แข่งกันเขียนบนกระดาน และช่วยกันอ่านและตัดสินว่ากลุ่มใดเขียนได้ดีและน่าสนใจที่สุด

กิจกรรมที่น่าสนใจอีกกิจกรรมหนึ่งคือ นำเรื่องมาตัดเป็นประโยคและให้กลุ่มผู้เรียนช่วยกันนำประโยคมาต่อกันให้เป็นเรื่องที่สมบูรณ์ หรือให้เรื่องที่เขียนไม่จบ

แล้วให้ผู้เรียนเขียนต่อไปให้จบ แล้วนำมาอ่านให้เพื่อนฟังหน้าห้องว่าตอนจบของตนหรือของกลุ่มจบลงอย่างไร

ผู้สอนหาย่อหน้าหรือเรื่องที่ไม่ยาวนานเกินไปให้ผู้เรียนอ่านและให้ช่วยกันตั้งชื่อเรื่อง หรือให้ช่วยกันสรุปว่าใจความสำคัญของเรื่องคืออะไรก็ได้ กิจกรรมเช่นนี้ช่วยให้เข้าใจทักษะการอ่านของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

มีบทกลอน เพลงที่ไม่ยากมากนัก แต่น่าสนใจ นำมาให้อ่านและตีความ จากนั้นเปิดเพลงให้ฟังและฝึกร้องเพลง และเขียนเกี่ยวกับความประทับใจเกี่ยวกับเพลงก็ได้ หรืออาจให้ผู้เรียนนำเนื้อร้องของเพลงในภาษาแม่ที่ชอบมากที่สุด และเขียนเนื้อเพลงเป็นภาษาไทย แล้วนำมาอ่านให้เพื่อนฟัง พร้อมบอกว่าทำไมจึงชอบเพลงนี้มาก เป็นต้น

นอกจากนี้ การฝึกเขียนบันทึกประจำวันยังคงเป็นการเขียนที่เพิ่มทักษะให้กับผู้เรียนได้อย่างดี เพราะเป็นการฝึกใช้คำศัพท์ใหม่ และฝึกการเรียบเรียงประโยค ถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาไทย นำมาส่งให้ผู้สอนตรวจแก้และให้นำมาอ่านให้เพื่อนฟังหน้าห้อง

๖. กิจกรรมการอ่าน-เขียนนอกห้องเรียน

ปัจจุบันเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ทำให้ผู้เรียนสามารถอ่านหนังสือพิมพ์ไทยได้ทางอินเทอร์เน็ต สามารถค้นคว้าหัวข้อที่น่าสนใจได้มากมาย มีประกาศ โฆษณาต่างๆ ให้เลือกอ่านอย่างหลากหลาย และมีภาพยนตร์ไทยและต่างประเทศที่มีคำบรรยายเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะการฟังและการอ่านไปในเวลาเดียวกัน ผู้สอนควรเลือกสื่อการสอน หรือสื่อการเรียนรู้เหล่านี้ และมอบหมายให้ผู้เรียนไปดูที่ศูนย์การเรียนรู้นอกเวลาได้

นอกจากนี้แล้ว การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาในโอกาสพิเศษ วันสำคัญทางศาสนา พาไปพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน และสถานที่สำคัญ ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษานอกสถานที่และได้พบปะพูดคุยกับคนไทย ได้อ่านป้าย อ่านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นๆ อย่างแท้จริง

ก่อนเดินทางควรจัดเตรียมเอกสารและข้อมูลต่างๆ ตลอดจนคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องให้ผู้เรียนได้ศึกษาล่วงหน้า และกำหนดกิจกรรมที่จะกระทำระหว่างการทัศนศึกษาและ

กิจกรรมการเขียนหลังจากทัศนศึกษา เป็นต้น โดยอาจกำหนดให้มีการสอบถาม สัมภาษณ์ หาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มทักษะทางภาษาในสถานการณ์จริง ผูกผันให้มีการเขียนบันทึก การตั้งคำถามสัมภาษณ์ และข้อพึงปฏิบัติขณะหาข้อมูล เป็นต้น

กิจกรรมที่สำคัญที่ใช้สำหรับการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนภาษาไทยระดับ กลางคือ การเขียนรายงานที่เกิดจากการหาข้อมูลผ่านสัมภาษณ์ นำมาเรียบเรียงเป็น หัวข้อเขียนความเรียงที่น่าสนใจ จากนั้นมานำเสนอในชั้นเรียน

๗. การสอนการอ่าน-เขียนภาษาไทยระดับสูง

เช่นเดียวกับผู้เรียนภาษาไทยระดับกลาง ผู้เรียนภาษาไทยระดับสูงสนใจภาษา วัฒนธรรมไทยเป็นพิเศษ และมีจุดมุ่งหมายแน่นอน เช่น เพื่อวิจัยปริญญาโท/เอก เพื่อจะสมัครงานกับบริษัทนานาชาติในเมืองไทย ผู้เรียนบางคนอาจเป็นเด็กไทยใน อเมริกาที่พูดภาษาไทยเก่ง แต่เขียนยังไม่เก่งนัก มีเป้าหมายต่างกัน เช่น อยากอ่าน และพูดให้เก่งยิ่งขึ้น

ผู้เรียนภาษาไทยระดับสูงเกือบทั้งหมดมักมีความสนใจเฉพาะด้าน เช่น วัฒนธรรม สังคม การเมือง ศาสนา และมีความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาไทย ค่อนข้างดี แต่อาจจะมีปัญหาด้านการอ่าน-เขียนด้วยความจำเริญหรือประสงค์ที่จะอ่าน เอกสารโบราณ อ่านหนังสือพิมพ์ หรือสัมภาษณ์ เพื่องานวิจัยของตน เป็นต้น

เมื่อผู้เรียนมีลักษณะเช่นนี้ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความสนใจหลายด้าน เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้สามารถ ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาด้านเอกสาร หัวข้อวิจัยและการหาข้อมูลได้ ผู้สอนจึงควร สนใจความเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจและการเมืองอยู่เสมอ

นอกจากนี้ ผู้สอนที่ดีมักจะมีคุณสมบัติเบื้องต้นดังนี้คือ มีการเตรียมพร้อม- และเตรียมสอนเสมอ มีความกระตือรือร้น มีชีวิตชีวา เป็นกันเอง และยืดหยุ่น ตลอดจนสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมเสริมเพิ่มเติมที่เหมาะสมกับความสนใจของ แต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่ม และยังต้องเข้าใจภาษาไทยเป็นอย่างดี เช่น เข้าใจภาษาไทยด้านสำนวน คำพังเพย เข้าใจลักษณะลีลาและระดับของภาษาไทยได้ดี เพื่อที่จะ สามารถช่วยชี้แนะนักศึกษาในการอ่านและตีความเอกสารได้อย่างถูกต้อง

ด้วยผู้เรียนมีลักษณะใฝ่รู้ มีเป้าหมายเฉพาะ และมีทักษะทางภาษาค่อนข้างดี ผู้สอนภาษาไทยระดับสูงจึงควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ สามารถจัดให้มีการอภิปรายโต้เถียง หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเสนอและทำกิจกรรมให้มาก รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกบทเรียนที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนเองได้อีกด้วย

คุณสมบัติของผู้เรียนมีส่วนในการกำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอน ดังจะพบได้ว่า เนื้อหาของบทเรียนภาษาไทยระดับสูงมักเป็นเรื่องที่มีความหลากหลาย ครอบคลุมวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ชนกลุ่มน้อย สุขภาพ และประเด็นทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี ป่าชุมชน เศรษฐกิจพอเพียง หรือปัญหาความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองไทย เป็นต้น

ลักษณะของผู้เรียนยังมีส่วนในการกำหนดการใช้สื่อ ของจริง เรื่องสั้น ข่าว คอลัมน์ บทความ หนังสือ และเอกสารต่างๆ ที่มีลักษณะภาษาหลายระดับ ซึ่งมีความแตกต่างทั้งภาษาพูด ภาษาเขียนมีเรื่องสำนวนสมัยใหม่ ภาษาสแลง สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ภาษาหนังสือพิมพ์

การเลือกสื่อการเรียนนั้นต้องคำนึงอยู่เสมอว่า เนื้อหาด่วนที่นำมาใช้เป็นบทเรียนนั้นต้องเป็นการให้ข้อมูลใหม่หรือน่าสนใจ สามารถกระตุ้นความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ได้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความคิด ค่านิยม สำนวน และลีลาภาษาไทยอย่างแท้จริง

การสอนการอ่าน-เขียนภาษาไทยระดับสูงยังคงเป็นแนวที่คล้ายกับการสอนภาษาไทยระดับกลาง กล่าวคือ ผู้สอนต้องกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ กำหนดโครงสร้างของบทเรียน ให้มีกิจกรรมการอ่านแบบ ๓ ขั้นตอน คือขั้นตอนก่อนการอ่านที่เป็นการพูดสิ่งที่เกี่ยวข้องเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือบทอ่าน ให้มีการอ่านกวาดสายตาเพื่อดูว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร กำหนดให้กวาดสายตาหาข้อมูลเฉพาะ จากนั้นให้อ่านขั้นตอนที่ ๓ ที่เป็นการอ่านละเอียด และการอ่านซ้ำขั้นตอนที่ ๓ และการทำแบบฝึกหัดระดับสูง เช่น การสรุปความคิดสำคัญเป็นภาษาไทย การเขียนประโยคใจความสำคัญ การสรุปทัศนะของผู้แต่ง การเข้าใจจุดมุ่งหมายของบทความและของผู้แต่ง เป็นต้น

ตำราภาษาไทยระดับสูงของหลายสถาบันมักเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของสำนวน คำพังเพย สุภาษิตในระดับของเจ้าของภาษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจภาษาไทยอย่างถ่องแท้ ให้รู้จักการใช้คำเชื่อมความ คำเชื่อมย่อหน้า เช่น ถึงอย่างไรก็ตาม ยิ่ง.....ยิ่ง..... กว่า.....ก็..... ตราบใด.....ตราบนั้น..... เป็นต้น

สิ่งที่ค่อนข้างแตกต่างจากการสอนภาษาไทยระดับกลางมากคือการให้คำศัพท์ภาษาไทยระดับสูงนั้น จะให้ความหมายแบบพจนานุกรมไทย เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้และเข้าใจภาษาไทยตามแบบพจนานุกรมไทย หากเป็นคำที่เข้าใจยาก ก็อาจให้ความหมายเป็นภาษาอังกฤษไว้ด้วย

กิจกรรมในห้องเรียนภาษาไทยระดับสูงจะแตกต่างจากภาษาไทยระดับกลางค่อนข้างมาก เพราะกิจกรรมเน้นการอ่านและการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียน โดยอาจใช้ตัวบทเรียนเป็นศูนย์กลางและใช้การอ่าน อภิปราย ชักถาม แสดงความคิดเห็น ทั้งเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย บ่อยครั้งที่จะมีการจัดการอภิปรายหรือการโต้แย้งที่ประกอบกิจกรรมในชั้นเรียนด้วย

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่ปฏิบัติกันทั่วไปยังคงเป็นการอ่านตัวบท บัตรคำ ประโยคที่น่าสนใจ การแต่งเรื่อง การเล่นเกมบทบาทสมมติ การสัมภาษณ์ความคิดเห็น หรือเก็บข้อมูลของเพื่อนในห้องเรียนว่าด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมหรือวัฒนธรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การเติมคำ การเขียนตามคำบอก การแต่งเรื่องบนกระดานดำ และการดูสื่อประเภทวิดีโอ สรุปเรื่องที่ดูด้วยกันพร้อมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่เพิ่งได้ดูไป การอ่านคอลัมน์หนังสือพิมพ์ที่น่าสนใจบางเรื่อง เช่น คอลัมน์จดหมายถึงบรรณาธิการ ชีวิตประวัติของคนบางคน เรื่องของอาหารเพื่อสุขภาพ หรือประเด็นความขัดแย้งทางสังคม จากนั้นก็ให้แสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้แล้ว บางครั้งอาจสอนให้อ่านบทกวี และฝึกแต่งบทกลอนแบบง่ายๆ ได้อีกด้วย

กิจกรรมนอกห้องเรียนถือเป็นเรื่องจำเป็นและเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนภาษาไทยระดับสูง คือการออกไปสัมภาษณ์เพื่อทำวิจัยหรือรายงานสำหรับการสอบ หรือเป็นแบบฝึกหัดสัมภาษณ์ครอบครัว พ่อค้าแม่ค้า นักศึกษา อาจารย์ ชาวบ้านทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หลายคนอาจไปค้นคว้าเพิ่มเติมในห้องสมุดโดยอ่าน

เอกสารภาษาอังกฤษและสรุปออกมาเป็นภาษาไทยก็ได้

ผู้สอนอาจจะกำหนดกิจกรรมนอกชั้นเรียนโดยให้ไปดูโทรทัศน์หรือฟังรายการวิทยุบางรายการและกลับมานำเสนอให้เพื่อนๆ ฟังในวันรุ่งขึ้นก็ได้ หากมีกิจกรรมทางสังคมหรือวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจ ผู้สอนก็อาจกำหนดให้ผู้เรียนไปศึกษาสัมภาษณ์ สังเกต และเขียนรายงาน พร้อมกับรายงานปากเปล่าในวันต่อมาก็ได้

กิจกรรมนอกชั้นเรียนที่ผู้เรียนสนใจมากคือการออกไปทัศนศึกษา การทำอาหารไทย การจัดงานสังสรรค์ การจัดการแสดงทางวัฒนธรรม ผู้เรียนเหล่านี้สามารถเล่นละครล้อเลียน ร้องเพลงไทย และแต่งบทกวีมาอ่านได้อย่างน่าสนใจ

๘. ปัจจัยการสอนภาษาไทยระดับกลางและระดับสูงให้ประสบความสำเร็จ

อาจสรุปได้ว่า การสอนการอ่าน-เขียนภาษาไทยระดับกลางและระดับสูงให้ประสบความสำเร็จนั้นประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ มากมาย ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ จุดเริ่มต้น คือ การคัดเลือกบทอ่านบทเรียนที่น่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีบทเรียนที่หลากหลาย และมีการลำดับบทเรียนและกิจกรรมอย่างเหมาะสมกับช่วงเวลาและผู้เรียน

การจะทำเช่นนี้ได้ ผู้สอนต้องเข้าใจผู้เรียน รู้จุดมุ่งหมายและความคาดหวังของผู้เรียนอย่างดี ผู้สอนเตรียมตัวมาดี มีความเป็นกันเอง อ่อนน้อม มีชีวิตชีวา และมีความยืดหยุ่น ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ มีความรอบรู้เกี่ยวกับภาษาไทยและสังคมไทยค่อนข้างดี

ห้องเรียนที่มีบรรยากาศอบอุ่น สนุกสนาน มีชีวิตชีวา และเป็นกันเองได้นั้นเกิดจากผู้เรียนที่สนใจ ตั้งใจ และเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้สอนมีส่วนสำคัญในการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนอย่างมาก โดยเริ่มจากบทเรียนและกิจกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องและตรงกับความสนใจของผู้เรียนนั่นเอง

บรรณานุกรม

- กองวิเทศสัมพันธ์. การสัมมนาระดับภูมิภาคว่าด้วยการสอนภาษาไทยในบริบทไทยศึกษา. สำนักงาน
ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- ภาควิชาภาษาไทย. เอกสารประกอบการสัมมนานานาชาติเรื่องการเรียนรู้การสอนภาษาแม่/ไทยใน
ฐานะภาษาต่างประเทศ. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.
- สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์. คู่มือการสอนภาษาไทยเบื้องต้นในบริบทไทยศึกษาสำหรับชาวต่างชาติ.
เชียงใหม่: มิ่งเมือง, ๒๕๔๔.
- สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์ และคณะ. แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้นในบริบทไทยศึกษาสำหรับชาว
ต่างชาติ. เชียงใหม่: มิ่งเมือง, ๒๕๔๔.
- สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยปักกิ่ง. หนังสือภาษาไทยพื้นฐาน I, 1993.
- _____. หนังสือภาษาไทยพื้นฐาน II, 1993.
- Foreign Service Institute. *Thai Basic Course Volume I (Lessons 1-15)*.
- Foreign Service Institute. *Thai Basic Course Volume II (Lessons 16-30)*.
- Gething, Thomas W. and Pongsuwan R. Bilmes. *Thai Basic Reader (Revised)*.
Center for Southeast Asian Studies. School of Hawaiian, Asian and
Pacific Studies, University of Hawaii at Mānoa, 1992.
- Jantharat, Prawet. *Thai International News Reading Exercises. Reading Modules
for Advanced Thai Readers*. USA, 2004.
- Jones, Robert B., Ruchira C. Mendiones and Craig J. Reynolds. *Thai Cultural
Reader. Book I*. Southeast Asia Program, Cornell University, Ithaca,
New York, 1976.
- Ommagio Hadley, Alice. *Teaching Language in Context*. 3rd ed. Heinle & Heinle,
2000.